

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَجَلَّةُ الْمَدِينَةِ
الْمَدِينَةُ الْمَدِينَةُ

المدینة

ماهنامه علمی-اطلاع رسانی «سفیر امین»

ویژه مبلغان و مربیان دانش آموزی

شماره هفتم

دی ماه ۱۴۰۰

● صاحب امتیاز: مرکز پژوهش های تبلیغی

● مدیر مسئول: محمود مقدمی

● سردبیر: محمد زنگونی

● شورای سیاست گذاری: حجج اسلام حسین ملانوری،

محمود مقدمی، سید محمد حسین تقوی، علیرضا زنگونی،

همایون صدوقی، علیرضا رحیمی، محمود نوذری.

● هیئت تحریریه: حجج اسلام محمود مقدمی، حسن غفاری فر،

محمد اسماعیلی مبارکه، علی ملکوتی نیا، صمد نظری، محمد

کهنوند، محسن عموچی، رضا آخوی.

● مدیر اجرایی: علی اسماعیلی

● صفحه آرا و امور هنری: سید محسن حسینی

● قیمت نسخه دیجیتال: ۵۰۰۰ تومان

● قیمت نسخه چاپی: ۵۰،۰۰۰ تومان

● نشانی دفتر قم: زنبیل آباد، بیست متری فجر،

خیابان دانش، مجتمع شهید صدوقی، فاز ۷، مرکز

پژوهش های تبلیغی، دفتر ماهنامه سفیر امین.

● صندوق پستی: ۳۷۱۳۱۶۶۴۴۷

● تلفن دفتر قم: ۰۲۵-۳۲۹۴۰۵۹۷

● آیدی فضای مجازی: @Msafiramin

یادآوری:

۱. مطالب "سفیر امین" ویژه مبلغان و مربیان دانش آموزی است.

۲. مسئولیت مقالات و نوشته ها بر عهده نویسندگان است.

۳. مقالات همه نویسندگان، به شرط برخورداری از موازین

تبلیغی- پژوهشی، منتشر می شود.

۴. نقل مطالب با ذکر منبع مجاز است.

۵. با ارسال نظرات خود از راه هایی که در شناسنامه

مجله ذکر شده است، ما را در رشد و بالندگی

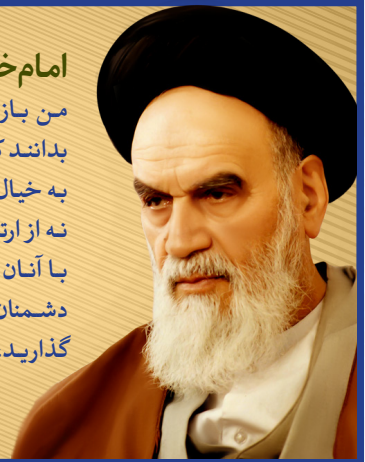
ماهنامه یاری نمایید.

امام خمینی علیه السلام:

من باز می‌گویم همه مسئولان نظام و مردم ایران باید بدانند که غرب و شرق تا شما را از هویت اسلامی تان - به خیال خام خودشان - بیرون نبرند، آرام نخواهند نشست. نه از ارتباط با متجاوزان خشنود شوید و نه از قطع ارتباط با آنان رنجور، همیشه با بصیرت و با چشمانی باز به دشمنان خیره شوید و آنان را آرام نگذارید که اگر آرام گذارید، لحظه‌ای آرامتان نمی‌گذارند.

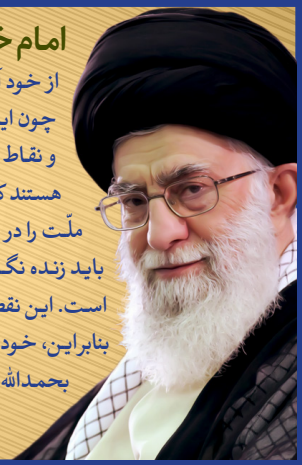
(صحیفه امام، ج ۲۱، ص، ۳۲۸)

امام خامنه‌ای علیه السلام:

از خود آن حماسه (نوزدهم دی) بایستی حراست کنیم و نگاهی کنیم، چون این یکی از نقطه‌های اوج حیات ملت ایران بود. ملت‌ها نقاط اوج و نقاط حسیب دارند؛ نقاط اوج را بایستی زنده نگه داشت. نقاط اوج، آنهایی هستند که زنده بودن و پای کار بودن و با اراده و عزم بودن یک ملت را و بصیرت یک ملت را در این مواقع حساس نشان می‌دهند؛ نوزدهم دی این جور بود. نقطه‌ی اوج را باید زنده نگه داشت، چون هم به آیندگان روحیه می‌دهد، هم مایه‌ی افتخار و عزت ملی است. این نقطه‌های اوج در تاریخ ثبت می‌شود و راه آینده را برای آیندگان روشن می‌کند. بنابراین، خود این حادثه را نباید گذاشت کهنه بشود و همین طور که تا امروز بحمدالله این حادثه زنده و پُرنشاط باقی مانده، همچنان باقی بماند.

(بیانات در سخنرانی تلویزیونی در سالروز قیام ۱۹ دی - ۱۳۹۹/۱۰/۱۹)

فهرست مطالب

۵

به یاد حاج قاسم

۷

سرمقاله

دانش افزایی

۱۳ بررسی تطبیقی ویژگی‌های شهدای نوجوان با سیره امام خمینی رضی الله عنه (۳) (رضا آبیاری)

۲۱ رسانه‌ها و تربیت اجتماعی نوجوانان (حبیب قدرتی)

مهارت بخشی

۳۱ روش مرثیه‌خوانی در مدارس (۲) (سید عباس میر جعفری)

۳۸ مهارت کنترل خشم (رضیه جبرئیل زاده)

۵۰ راهکارهای تقویت خودباوری نوجوانان معتاد (۳) (امیر نوائی لواسانی)

بصیرت افزایی

۶۳ سیاست و سیاست‌گریزی (پولیتیک و آپولیتیسیم) (مجتبی مداحی)

ارائه محتوا

۷۵ درسنامهٔ سورهٔ توحید (مهدی قانع پور)

۸۳ پاسخ به سؤالات دانش‌آموزان (گروه فرهنگی تبلیغی نزکا)

۸۹ سخنرانی کوتاه دانش‌آموزی (ضرورت شناخت حضرت زهرا رضی الله عنها) (گروه فرهنگی تبلیغی نزکا)

۱۰۱

مناسبت‌های تبلیغی دی‌ماه (محمد تنه‌کار)

فرز میدان

گوشه‌ای از مجاهدت‌های شهید حاج قاسم سلیمانی

فرماندهی ۲ گروهان
و حضور در سوسنگرد

۱۳۵۹

۱۳۵۷

عضویت در سپاه پاسداران
و انقلاب اسلامی

۱۳۶۰

تشکیل و فرماندهی
لشکر ۴۱ ثارا... کرمان

مبارزه با اشراک و
قاچاقچیان مخدر

۱۳۶۹

۱۳۷۶

فرماندهی سپاه قدس
و مبارزه با تروریسم

۱۳۶۸

حضور موثر در ۸ سال
دفاع مقدس

کمک راهبردی برای
ایجاد حشد الشعبی

۱۳۹۳

۱۳۹۰

کمک راهبردی به
جریان مقاومت اسلامی

۱۳۹۶

اعلام پایان
حکومت داعش

به یاد حاج قاسم

به خاک افتاده چون عباس، دستان سلیمانی
دلیلیش بود چشمانش، حسینی بود و بارانی
دل او بود لرزان از امید و خوف ایمانی
بسر د از یاد هرگز او، ره یار خراسانی
تو هستی قوت قلب جوان و پیر ایرانی
چو مالک بود در میدان، یل پسر چهارانی
خوش شیران غران در کشاکش های میدانی

اگر آورده دل ها را به دست آن یار کرمانی
اگر چشممان شد خیس از هجران خونینش
اگر لرزید دهکمان برای رفتن سرخس
اگر پیوسته یاد او قرین قلب ما گشته
اگر قلب سیاه دشمن از نام تو می لرزد
اگر با گریه می خواند نماز دهن او رهبر
اگر در دام روپاهان گرفتاریم که گاهی

🔴 جهاد تبلیغی، جهاد تبیینی

مدتی است که رهبر معظم انقلاب عجله الله فرمان «جهاد تبیین» را صادر کرده‌اند و بدیهی است، اولین نفراتی که باید به معظم له لبیک بگویند، **مبلّغان** هستند، به خصوص ما مبلّغان جوان. چه بسا بسیاری خود را نیروهای جهادی می‌دانند و درست هم می‌گویند؛ چون «با تمام توان، همه‌جانبه و مخلصانه» برای رساندن دین به دانش‌آموزان، تلاش می‌کنند؛ اما اگر از ما سؤال شود: آیا شما در حال «جهاد تبیینی» هستید یا «جهاد تبلیغی»؟ شاید جواب را ندانیم و حتی ممکن است به معنی جهاد تبیین و فرق آن با جهاد تبلیغ، کم‌تر توجه کرده باشیم. واقعاً ما مبلّغین جهاد تبلیغی هستیم یا مبلّغین جهاد تبیینی؟ اصلاً این دو با هم چه فرقی دارند؟

قرآن کریم می‌فرماید: «مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ»؛ «بر عهده پیامبر ﷺ جز رساندن [پیام خدا] نیست.» معلوم می‌شود مسئولیت اساسی رسولان الهی و مبلغین دین، رساندن است و هرچه می‌گویند، باید تبلیغ و رساندن محتوا به مردم باشد، پس وقتی با تمام توان و مخلصانه سعی می‌کنیم دین را به دانش‌آموزان بیاموزیم، در حال جهاد تبلیغی هستیم؛ اما جهاد تبیین، تفاوت‌هایی دارد. از جمله:

- ① تبیین، برای روشن کردن آن دسته از امور دینی است که نیاز به تفکر و تدبر ویژه دارد: «وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ»؛ «و به سوی تو ذکر (قرآن) را فرو فرستادیم تا برای مردم آنچه را که برایشان نازل شده است، بیان کنی و شاید بیندیشند.»
- ② در مباحثی از دین که محل اختلاف‌اند: «وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ»؛ «و ما این کتاب را بر تو نفرستادیم، مگر برای این که حقیقت را در آنچه که مردم اختلاف می‌کنند، روشن کنی.» مثل

۱. مائده/ ۹۹.

۲. نحل/ ۴۴.

۳. همان/ ۶۴.

بحث حاکمیت دینی که امروزه عده‌ای ضرورت و بلکه مشروعیت حکومت دینی را منکر می‌شوند؛

تبيين اموری که ممکن است عده‌ای آن را کتمان کنند،

در حیطه جهاد تبیینی می‌باشد: ﴿أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْفُرُونَهُ﴾؛ «خدا از آنان که

کتاب به آن‌ها داده شد، پیمان گرفت که حقایق کتاب آسمانی را برای مردم بیان کنید و کتمان نکنید!»؛ یعنی همان کاری که امروز برخی به راحتی مرتکب می‌شوند.

مثل: انکار جامعیت دین و خدمات جمهوری اسلامی و شهدا، به خصوص رشادت‌ها و جانفشانی‌های **شهید سردار حاج قاسم سلیمانی** علیه السلام از سوی برخی آقا زاده‌ها.

با این توضیح، وظیفه ما علاوه بر تبلیغ جهادی، تبیین جهادی نیز هست. در این مسیر باید با نقل درست واقعیت‌های انقلاب؛ با کتمان‌ها و تحریف‌های بدخواهان، مقابله و مبارزه کرد؛ از همان ابتدای تربیت در مدارس، حتی در دبستان و مهد کودک‌ها. مبلغ و مبین انقلابی باید تبیین‌گر دین و انقلاب اسلامی باشد.

حضرت زهرا علیها السلام اول جهاد تبیین در اسلام است. مبلغ باید از حضرت ام‌البنین علیها السلام و تبیین‌هایی که در قالب روضه خوانی داشت، بگوید. باید در نهم و نوزدهم دی ماه از بصیرت و فتنه بی‌بصیرتان بگوید؛ از نقش عمّارها در تبیین و بصیرت‌افزایی. باید در روز جهانی مقاومت، از خدمات شهید سلیمانی رحمته الله بگوید و این‌که چگونه حاج قاسم توانست وحشی‌های داعشی را قبل از ورود به مرزهای کشورمان زمین‌گیر کند. باید تفکر داعشی را به دانش‌آموزان شناساند که چگونه زنان و دختران اسیر را در قفس کرده، در بازارها می‌فروختند. باید آن‌که خدمات حاج قاسم رحمته الله را انکار می‌کند، بداند که اگر شهیدِ قهرمان نبود، امروز نوامیس شیعه باید به عنوان کنیز در خانه داعشی‌ها خدمت می‌کردند و مورد هتک قرار می‌گرفتند.

مبلغ جهاد تبیینی باید بگوید حاج قاسم رحمته الله کسانی را نابود کرد که سرکودکان را در برابر مادرانشان می‌پریدند و با آن بازی می‌کردند. مبلغ جهادی باید از امیرکبیر، نواب صفوی و فداییان اسلام بگوید. باید بگوید که اگر به سخن برخی سیاسیون گوش

می‌دادیم که می‌گفتند: «دنیای فردا، دنیای گفتمان‌هاست، نه موشک‌ها...»^۱ چه بر سرمان می‌آمد.

مبلغ جهاد تبیینی، باید برای دانش‌آموزان روشن کند که چگونه امام خامنه‌ای حفظه الله فتنه‌ها را پیش‌بینی کرده و با عمل به آیه: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾؛^۲ «هر نیرویی در توان دارید، برای مقابله با آن‌ها [دشمنان] آماده سازید و (نیز) اسب‌های ورزیده (برای میدان نبرد)، تا با آن، دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید!» ما را در تمام جهان و نزد خدای تعالی سربلند کرد.

محمود مقدمی

۱. رهبر معظم انقلاب علیه السلام در روز ۱۱ فروردین ۱۳۹۵ در پاسخ به توثیت معروف هاشمی رفسنجانی، فرمودند: «این‌که بعضی‌ها بیایند بگویند فردای دنیا، فردای مذاکره است، فردای موشک نیست، این حرف اگر از روی ناآگاهی گفته شده باشد، خوب، ناآگاهی است؛ اگر از روی آگاهی گفته شده باشد، خیانت است.»
۲. انفال / ۶۰.

دانش و فناوری

- **موضوع اصلی:** بررسی تطبیقی ویژگی‌های شهدای نوجوان با سیره امام خمینی علیه السلام
- **موضوع فرعی:** تکلیف‌مداری
- **مفاد:** مبلغان و مربیان دانش‌آموزی
- **قالب:** مقاله کوتاه
- **مدت زمان تقریبی مطالعه:** ۹ دقیقه

رضا آیب‌ار

بررسی تطبیقی ویژگی‌های شهدای نوجوان با سیره امام خمینی رحمة الله علیه (۳)

اشاره

در مقالات گذشته ابتدا به اصل «الگوپذیری» پرداختیم، سپس تهجد، عبادت و خدامحوری را در سیره امام خمینی علیه السلام و شهدای نوجوان بررسی کردیم؛ در این شماره به دومین ویژگی حضرت امام که شهدای نوجوان نیز از ایشان الگو گرفته بودند، اشاره می‌کنیم.

تکلیف‌مداری

دومین ویژگی مشترک امام راحل علیه السلام و شهدای نوجوان در حوزه رفتار فردی، تکلیف‌محوری آنان است. سرتاسر زندگی امامان معصوم علیهم السلام عمل به تکلیف و وظیفه بوده است. رسول خدا صلی الله علیه و آله آن قدر در راه عمل به

وظیفه تلاش داشتند که آیه **«مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى»**؛ «ما قرآن را بر تو نازل نکردیم که (از کثرت عبادت خدا و کوشش در هدایت خلق) خویشتن را به مشقت بیندازی.» در شأن ایشان نازل شد.

جامعه اسلامی همواره نیازمند انسان‌هایی با درجه بالای تربیت و ایمان است که در مواقع ضروری، به پیروی از سیره **نبی اکرم ﷺ** در میدان‌های گوناگون نقش‌آفرینی کنند. میدان مورد نیاز جامعه و زمان حضور در آن عرصه، توسط **امام امت ﷺ** مشخص می‌شود.

در دوران امامت معصومین **علیهم‌السلام** قرار نگرفتن در صف یاران تکلیف‌مدار، افراد زیادی را از مسلمانی خارج کرد و در صف اهل **کفر و نفاق** قرار داد و از سوی دیگر، تشخیص تکلیف و عمل به موقع، نوجوانان و جوانان زیادی را حتی از مکاتب و ادیان دیگر، به اسلام و عاقبت به‌خیری کشاند.

بررسی **سیره عملی امام خمینی** **علیه‌السلام** نشان می‌دهد که معیار و محور اساسی فعالیت‌های ایشان، **عمل به تکلیف** بوده است، به طوری که هر جا احساس تکلیف می‌کردند، با قوت و اراده کامل انجام می‌دادند و هر کاری را تکلیف خود نمی‌دانستند، علی‌رغم اصرار دیگران، آن را ترک می‌کردند. لذا وقتی احساس کردند که برای اسلام و قرآن نقشه‌های عمیقی کشیده شده و اسلام در ایران در معرض خطر قرار دارد و رژیم

پهلوی برای این ملت چه خواب‌هایی دیده است، حرکت خود را آغاز کردند؛ تنها به این منظور که دین الهی باقی بماند. وقتی که همسرشان به ایشان گفتند: «آقا! یک کمی آرام بنشینید و آرام‌تر صحبت کنید!» امام فرمودند: «والله تکلیف است. می‌دانم به شما سخت می‌گذرد؛ اما این تکلیف الهی است که باید انجام بدهم».^۱

مقام معظم رهبری علیه السلام در مورد ادای تکلیف و احساس وظیفه می‌فرمایند:

«اینکه تصور کنیم تکلیف‌گرایی معنایش این است که ما اصلاً به نتیجه نظر نداشته باشیم، نگاه درستی نیست. در دفاع مقدس و در همه جنگ‌هایی که در صدر اسلام، زمان **پیغمبر صلی الله علیه و آله** یا بعضی از **ائممه علیهم السلام** بوده است، کسانی که وارد میدان جهاد می‌شدند، برای تکلیف هم حرکت می‌کردند؛ **جهاد فی سبیل الله** یک تکلیف بود. در دفاع مقدس هم همین جور بود؛ ورود در این میدان، با احساس تکلیف بود؛ آن کسانی که وارد می‌شدند، اغلب احساس تکلیف می‌کردند؛ اما آیا این احساس تکلیف، معنایش این بود که به نتیجه نیندیشند؟ راه رسیدن به نتیجه را محاسبه نکنند؟ اتاق جنگ نداشته باشند؟

۱. سرگذشت‌های ویژه از زندگی امام خمینی علیه السلام، مصطفی وجدانی، انتشارات پیام آزادی، ۱۳۷۸ش، به نقل از مرحوم آیت‌الله توسلی، ج ۱، ص ۲۷۱.

برنامه‌ریزی و تاکتیک و اتاق فرمان و لشکر و تشکیلات نظامی نداشته باشند؟ این جور نیست.

بنابراین، **تکلیف‌گرایی** هیچ منافاتی ندارد با دنبال نتیجه بودن و انسان نگاه کند، ببیند این نتیجه چگونه به دست می‌آید، چگونه قابل تحقق است؛ برای رسیدن به آن نتیجه، بر طبق راه‌های مشروع و میسر، برنامه‌ریزی کند»^۱.

نوجوانان شهید دفاع مقدس با الهام از آموزه‌های انسان‌ساز اسلام و سیره عملی امام خمینی علیه السلام، صحنه‌ها و لحظات درس‌آموزی را از عمل به وظیفه به نمایش گذاشتند. خاطرات زیر، برگ‌های زرین دفتر زندگی شهیدان نوجوان مکتب امام راحل علیه السلام در عمل به تکلیف الهی شان است:

سردار محمدجعفر اسدی، فرمانده لشکر

۳۳ المهدی علیه السلام در دوران دفاع مقدس،

تکلیف‌مداری شهید هفده‌ساله لشکر را

این‌گونه به تصویر می‌کشد: «قبل از عملیات

والفجر هشت، وسعت اروند عملاً دسترسی ما را به اطلاعات مورد

۱. بیانات رهبری علیه السلام در دیدار دانشجویان، مورخ: ۱۳۹۲/۵/۶.

نیاز در مورد نیروها و امکانات بعضی‌ها محدود کرده بود. به دنبال راهی برای رصد آن طرف رودخانه وحشی اروند بودیم تا این‌که کشتی غرق شده وسط آب توجه‌مان را جلب کرد. دکل وسط کشتی هشت تاده متر ارتفاع داشت و می‌توانستیم از بالای آن، همه آن طرف آب؛ یعنی جایی که دشمن قرار داشت را ببینیم و این خیلی به ما در انجام یک عملیات موفق کمک می‌کرد.

باید یک نفر با **جثه کوچک** و البته **شجاعت** و **استقامت** بالا پیدا می‌کردیم که بتواند حداقل یک صبح تا شب بالای دکل تاب بیاورد و در عین حال، همه منطقه دشمن را رصد کند و همزمان اطلاعات را بنویسد. به رزمنده‌ها اعلام کردیم و منتظر داوطلب بودیم. ساعتی بعد، یک **نوجوان لاغراندام ۱۷ ساله** داوطلب شد. بهش گفتم: می‌دونی باید یک روز کامل آن بالا بمانی؟ حتی نمی‌تونی پاهات رو باز کنی و باید زانوهایت رو یک روز بغل بگیری. وضعیت دشواری را برایش ترسیم کردم. حرف‌هایم که تمام شد، خیلی استوار و بااراده دست به کمرش گرفت و گفت: نمازم را با همین حالت می‌خوانم، چیزی هم نمی‌خورم، حرکتی هم انجام نمی‌دهم تا لو نروم و همه چیز را هم می‌نویسم و...

اشک توی چشمانم حلقه زده بود. این نوجوان ساعت‌ها آن بالا بود و کارش را دقیق انجام داد. شب عملیات آن طرف رود، مقابل همان سنگ‌رهایی که نقشه‌هایش را خودش کشیده بود، ترکش به

پهلویش اصابت کرد. آری، حسن اشرفی مزد تکلیف‌مداری‌اش را گرفته بود و آسمانی شد! انگیزه‌های یک نوجوان برای ادای دین و تکلیف نسبت به مکتب و وطنش، زمانی تجلی پیدا می‌کند که مفاهیم و

آموزه‌های اسلام را آموخته، مسیر سعادت را شناخته باشد. در این هنگام، دیگر سن و سال و جثه کوچک نوجوانی، مانع از رسیدن به قلعه سعادت و عاقبت به‌خیری نخواهد بود.

نمونه دیگری از کوچک‌های بزرگ مکتب امام خمینی علیه السلام را سردار شهید حاج قاسم سلیمانی علیه السلام چنین بیان می‌کند: «یک روز در سد دز، نوجوانی کم‌تر از شانزده سال، پیش من آمد. بچه زهک زابل بود. آن قدر جثه کوچکی داشت که کلاه‌خودش جلوی چشمانش را گرفته بود و به

۱. هدایت سوم، سید حمید سجادی منش، انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۱، ص ۳۰۰.

سختی می‌دید. پوتین اندازه پاهایش نبود. برای همین بند پوتین را دور پاهایش بسته بود تا از پایش بیرون نیاید. یک نوار تیربار چرخانده بود دور کمرش و تیربار را هم گذاشته بود روی دوشش. شروع کرد به شدت به گریه کردن. گفتم: چرا گریه می‌کنی؟ گفت: من آمده‌ام شما از من امتحان بگیری. به هر تپه‌ای که بگوئید، می‌روم و به هر نقطه‌ای که بخواهید، تیراندازی می‌کنم، فقط مرا برنگردانید. ازش پرسیدم: چه کسی گفته شما باید برگردید؟ گفت: شما دستور دادید که افراد زیر هفده سال باید به عقب برگردند. آیا غیر از **مذهب**، عنصر دیگری می‌تواند چنین انگیزه، قدرت و شجاعتی در یک نوجوان به وجود آورد؟^۱

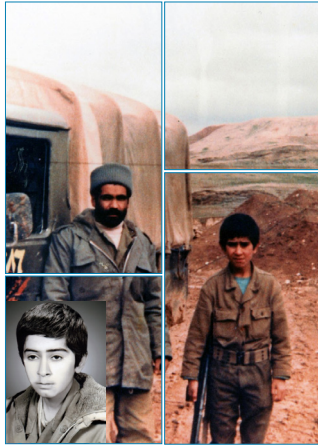

تکلیف‌مداری، نه تنها در سیره و سلوک شهیدان؛ بلکه در وصایای آن‌ها نیز موج می‌زند. وصیت‌هایی که امام راحل علیه السلام خواندن و تفکر کردن در آن‌ها را به بزرگان و عارفان توصیه می‌فرمودند.^۲

۱. برادر قاسم، ابوذر مهروان فر، انتشارات مهر امیرالمؤمنین علیه السلام، ۱۴۰۰ ش، ص ۶۵.

۲. «این وصیت‌نامه‌هایی که این عزیزان می‌نویسند، مطالعه کنید، ۵۰ سال عبادت کرده‌اید و خدا قبول کند... این وصیت‌نامه‌ها را بگیرید و مطالعه کنید و تفکر کنید.» صحیفه نور، امام خمینی علیه السلام، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، ۱۳۶۱ ش، ج ۱۴، ص ۴۹۱.

یکی از آن وصیت نامه‌هایی که هر انسانی را شرمنده می‌کند و اوج بصیرت و عرفان در آن جلوه‌گر است، وصیت نامه نوجوان شهید «رضا پناهی» است.

این شهید دوازده ساله، وصیت نامه‌اش را قبل از اعزام به جبهه، مخفیانه در نواری ضبط و در گوشه‌ای پنهان می‌کند که بعد از شهادتش به دست خانواده می‌رسد. این بزرگ‌مرد نوجوان مکتب روح الله، در فرازی از وصیت نامه‌اش **تکلیف‌مداری و عمل** به **وظیفه** را این‌گونه مطرح کرده، می‌گوید:

«هدف من از رفتن به جبهه این است که اولاً به ندای «**هل من ناصر ینصرنی**» لیبیک گفته باشم و امام عزیز و اسلام را یاری کنم و آن وظیفه‌ای که امام عزیزمان بارها در پیام‌ها تکرار کرده - که هر کسی قدرت دارد، واجب است که به جبهه برود - و من می‌روم تا به پیام امام لیبیک گفته باشم»^۱.

۱. پنجاه سال عبادت، گروهی از نویسندگان گروه فرهنگی شهید ابراهیم هادی، انتشارات امینان، ۱۳۹۲ ش، ص ۱۱۳.

- **موضوع اصلی:** رسانه و اثرات آن
- **موضوع فرعی:** نقش رسانه‌ها در تربیت اجتماعی نوجوانان
- **مفاتب:** مبلغان و مربیان دانش‌آموزی
- **قالب:** مقاله کوتاه
- **مدت زمان تقریبی مطالعه:** ۸ دقیقه

■ **مهیب قدرتی**

رسانه‌ها و تربیت اجتماعی نوجوانان

مقدمه

بی‌تردید امروزه، یکی از مؤثرترین عناصر تربیت در هر جامعه‌ای، **رسانه‌ها** هستند^۱ که با وسعت دامنه خود، حکم دانشگاه عمومی را داشته و با آحاد افراد جامعه سر و کار دارند. رسانه‌های نوین، تمامی عرصه‌های مختلف زندگی بشر، به ویژه **تعلیم و تربیت** را دگرگون ساخته و به آن معنا و مفهوم تازه‌ای بخشیده است.

در این مقاله، با بررسی منابع جامعه‌شناسی و تربیتی، نقش رسانه‌ها در تربیت نوجوانان بررسی و تأثیر این تکنولوژی در ابعاد تربیتی و در حیطه اجتماعی بیان شده است تا با تبیین این نقش‌ها، مسیری روشن برای

۱. ر.ک: زوال دوران کودکی، نیل پستمن، ترجمه: صادق طباطبایی، انتشارات اطلاعات، تهران،

استفاده درست و در عین حال مفید برای فرزندان فراهم آید و جامعه از خطرات ناشی از **عدم وجود سواد رسانه‌ای** و نیز مخاطرات استفاده نادرست از رسانه‌ها، خصوصاً در زمینه تربیت نوجوانان، مصون بماند.

📌 نقش رسانه‌ها در تربیت اجتماعی نوجوانان

یکی از ابعاد وجودی انسان که در تربیت باید مورد توجه قرار گیرد، **اجتماعی بودن** اوست. مقصود از **تربیت اجتماعی**، پرورش دادن فرزندان بر اساس التزام به آداب اجتماع و اصول ارزشمند اخلاقی است، به طوری که از دوران کودکی بتوانند در جامعه حضور یابند و از حسن رفتار و ادب و تعادل روحی و روانی و خردورزی در برخورد با دیگران، برخوردار باشند.^۱

■ ۱. ابعاد مثبت

رسانه‌ها بر تربیت نوجوانان تأثیرات مثبتی نیز دارند که در این مقاله به یکی از آثار مثبت آن در بُعد اجتماعی اشاره می‌شود، هرچند ابعاد دیگری نیز می‌توان به آن اضافه کرد:

۱. احکام و حقوق کودکان در اسلام، قدرت‌الله انصاری، مرکز فقهی ائمه اطهار (عج)، قم، ۱۳۹۲ش، ج ۱، صص ۵۷۳-۵۷۷.

● جامعه‌پذیری

جامعه‌پذیری نوعی فرآیند‌کنش متقابل اجتماعی است که فرد در خلال آن هنجارها، ارزش‌ها و دیگر عناصر اجتماعی، فرهنگی و سیاسی موجود در گروه یا محیط پیرامون خود را فراگرفته، درونی کرده و آن را با شخصیت خود یگانه می‌سازد.^۱

با توجه به این‌که **اجتماعی شدن** یا **جامعه‌پذیری** از همان کودکی آغاز می‌شود و خانواده، اولین محیط اجتماعی شدن نوجوانان به حساب می‌آید، علاوه بر خانواده، مدرسه، گروه‌های دوستان یا همسالان؛ **رسانه‌ها** نیز از دیگر کانال‌های جامعه‌پذیری هستند که نوجوانان در روند زندگی خود با آن‌ها ارتباط داشته و بسیاری از مهارت‌هایی را که در زندگی به آن‌ها نیاز دارند، فرا می‌گیرند.

به عبارت دیگر، رسانه‌ها در کنار سایر عوامل مانند گروه همسالان و گروه‌های ذی‌نفوذ و مدیران جامعه، والدین و... در جامعه‌پذیری نوجوانان نقش مؤثری دارند و به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، با رساندن اخبار و اطلاعات، معرفی ارزش‌ها و آرمان‌های اجتماعی و تبلیغ در

۱. به نقل از: مطالعه تطبیقی عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری سیاسی، علی اسکندری، پایان‌نامه ارشد، ص ۴.

مورد آن‌ها، مقایسه ارزش‌های جامعه خودی با ارزش‌های جوامع دیگر،
جامعه‌پذیری را به انجام می‌رسانند.^۱

امروزه نقش و جایگاه رسانه‌های ارتباطی در حدی است که نمی‌توان
زندگی را بدون حضور آن‌ها قابل تصور دانست و رسانه در کنار نهادهای
دیگری که طرز تفکر افراد جامعه را می‌سازند، نقش عمده‌ای را نیز در
آموزش قوانین اجتماعی به نوجوانان ایفا می‌کند. کارکرد آموزشی رسانه‌ها
بسیار فراتر از خانواده، همسالان و حتی آموزش و پرورش است.^۲
رسانه‌ها می‌توانند در اشکال و محتوای متفاوت و گوناگون، آموزش‌های
لازم را برای زندگی در شهرها و کلان‌شهرها و بروز رفتارهای اجتماعی،
هنجارها و ارزش‌های شهروندی ارائه دهند.

۲. ابعاد منفی

در عصر حاضر که رسانه‌ها، از جمله فضای مجازی، جهان را به دهکده‌ای
کوچک مبدل کرده‌اند و مردم را از قسمت‌های مختلف با فرهنگ‌ها و
باورهای متفاوت، به همدیگر مرتبط می‌کنند، مباحث تربیتی، از جمله

۱. نقش رسانه‌ها در مشارکت‌ها، حق پرست، نشریه فرهیختگان دانشگاه، دوره جدید، ش ۱۱،
۱۳۸۱، ص ۳.

۲. نقش رسانه‌ها در آموزش و تربیت شهروندی، سمیه تاجیک اسماعیلی، اولین همایش ملی
رسانه، ارتباطات و آموزش‌های شهروندی، تهران، ۱۳۹۳، ش ۳، ص ۳.

تربیت اجتماعی فرزندان را با چالش‌هایی روبرو کرده است که در ذیل به دو مورد مهم اشاره می‌شود:

❶ **فقدان روابط اجتماعی:** مطالعات نشان می‌دهد که افسردگی، اضطراب،

فشار روانی و هراس اجتماعی، با وابستگی به رسانه‌ها ارتباط دارند.^۱

هراس یا اضطراب اجتماعی،^۲ به ترس آشکار و پیوسته از حضور

در موقعیت اجتماعی یا عملکرد اشاره دارد و از این باور فرد ناشی

می‌شود که او در این موقعیت‌ها به طرز خجالت‌آور و تحقیرآمیزی

عمل خواهد کرد.^۳ این شاخصه، خود سطح پایینی از **روابط**

اجتماعی و میان‌فردی را به دنبال دارد که در صورت استمرار

این وضعیت، روابط افراد کم‌تر و کم‌تر شده، به پایین‌ترین سطح

کیفیت خود می‌رسد. به طوری که نوجوانان نه تنها در خلوت؛

بلکه در میان جمع‌های دنیای واقعی نیز ترجیح می‌دهند مدام

در جمع‌های مجازی که در آن‌ها عضو هستند، حضور یابند.

۱. ر.ک: بررسی ارتباط بین اعتیاد به اینترنت با علائم اضطراب در تعاملات اجتماعی و سبک‌های

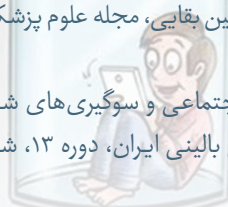
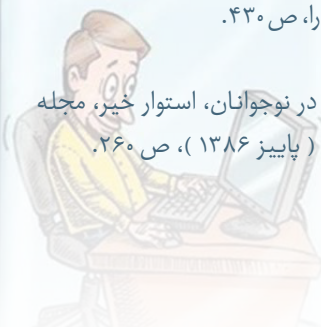
مقابله با استرس در بین دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۷ش،

اسماعیل سلطانی و حسین بقایی، مجله علوم پزشکی صدرا، ص ۴۳.

۲. Anxiety Social.

۳. ارتباط میان اضطراب اجتماعی و سوگیری‌های شناختی در نوجوانان، استوار خیر، مجله

روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، دوره ۱۳، شماره ۳ (پاییز ۱۳۸۶)، ص ۲۶۰.

مشاهدات و مطالعات حاکی از آن است که نوجوانان درگیر استفاده از اشکال مختلف رسانه‌ها، کم‌تر به دیدار دوستان و بستگان خود می‌روند و به جای آن، به صورت برخط یا با گذاشتن پیام با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند و نیز با اعضای خانواده و دوستان خود کم‌تر صحبت می‌کنند و هنگامی که در کنار اعضای خانواده یا دوستان خود هستند، کارها و فعالیت‌های شخصی خود را در **رسانه‌ها** و شبکه‌های اجتماعی پیگیری می‌کنند.^۱

کاهش سلامت روانی: حجم رو به رشد تحقیقات صورت گرفته پیرامون استفاده بیش از حد نوجوانان از رسانه‌ها و اعتیاد به این تکنولوژی‌ها، نشانگر آن است که این اختلال نوعی **اختلال روانشناختی - اجتماعی** است.^۲ طبق گزارش مجامع علمی، حدود نیم میلیارد نفر از مردم دنیا از اختلالات روانی و مسائل روانی اجتماعی رنج می‌برند.^۳

۱. ر.ک: بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر فاصله اجتماعی (انزوا) در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، نبی‌الله ایدر و بهزاد حکیمی‌نیا، مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال پانزدهم بهار ۱۳۹۷ شماره ۵۶، ص ۱۴۶.

۲. به نقل از: بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با افسردگی، اضطراب، فشار روانی و هراس اجتماعی در دانشجویان دانشگاه اصفهان، نسیم جعفری و مریم فاتحی‌زاده، ص ۳۶.

۳. بهداشت روانی، جبار حیدری و قهرمان محمودی، نشر جامعه نگر، ۱۳۸۸ش، ص ۱۸.

مطالعات نشان می‌دهد که استفاده زیاد از رسانه‌ها سبب ایجاد احساس بدبختی، تنهایی، دوری از خانواده و به‌طور کلی، **کاهش سلامت روانی نوجوانان** می‌شود. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که از رسانه‌ها بیش‌تر استفاده کرده‌اند، حس تنهایی آن‌ها افزایش یافته است. علاوه بر این، استفاده از رسانه‌ها با افزایش افسردگی و عقب‌نشینی از زندگی واقعی عجین بوده است؛^۱ چراکه کاربران نوجوان رسانه‌ها، بیش‌تر ترجیح می‌دهند در محیطی آرام و خلوت، از رسانه‌های مختلف استفاده کنند تا هم بهتر بتوانند از اطلاعات آن بهره ببرند و هم با تمرکز و سرعت بیش‌تر، از اتصال‌های طولانی‌مدت جلوگیری کرده، هزینه‌های حاصل از آن را کاهش دهند؛ اما این نوع خلوت در درازمدت، برخی **مشکلات روانی** مانند گوشه‌گیری، افسردگی و تنش روحی و روانی و در نهایت، **کاهش سلامت روانی** را در پی دارد.^۲

۱. ارتباط بین افسردگی و انزوای اجتماعی کاربران اینترنت نوجوان و جوانان با مدت زمان روزانه معمول کاربری اینترنت، ایلناز سجادیان و محمدعلی نادی، فصلنامه تحقیقات علوم رفتاری بهار و تابستان ۱۳۸۵ شماره ۷ و ۸، ص ۳۴.

۲. فرصت‌ها و تهدیدهای مجازی در رشد هوش، خلاقیت، عواطف، منطق و تفکر و مهارت‌های زندگی کودکان، الفته سردمی، فصلنامه فلسفه و کودک، فلسفه و کودک بهار و تابستان ۱۳۹۶ - شماره ۱۵، ص ۴۷.

راهنماها

با توجه به مطالب گفته شده و نیز بررسی تحقیقات انجام یافته در زمینه ارتباط بین استفاده بیش از حد از فضای رسانه‌ای و تربیت اجتماعی نوجوانان،^۱ جای آن دارد که به پدیده نوظهور صنعت رسانه‌ای توجهی جدی شود. در اینجا به راهکارهایی در زمینه رسانه‌ها و تربیت اجتماعی نوجوانان اشاره می‌گردد:

① فرهنگ‌سازی استفاده بهینه و درست از رسانه‌ها برای نوجوانان با موضوع «سواد رسانه‌ای»؛

② آشنا کردن خانواده‌ها و متولیان و دغدغه‌مندان تربیت، با خطرات ناشی از استفاده نادرست از رسانه‌ها، مانند: ساختن برنامه‌هایی در قالب فیلم و سریال و پخش مصاحبه در محیط خانواده‌های متزلزل که بیانگر الگوپذیری آنان از رسانه‌ها باشد؛

۱. برای مطالعه بیشتر، ر.ک: نگاهی انتقادی به تأثیر رسانه و شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی ایرانی-اسلامی، حمید فلاحی، دو ماهنامه پایش سبک زندگی، ش ۱، بهمن ۱۳۹۲؛ فضای مجازی جایگاه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، پیامدهای منفی اینترنت و ماهواره در سبک زندگی اسلامی و راهکارهای مقابله با آن، مهدی هادی، مجله مبلغان، ش ۲۴۱، ۱۳۹۸ش؛ کاربرد رسانه‌های اجتماعی در ایران، حسن بشیر و محمدصادق افراسیابی، فصلنامه رسانه، سال اول، ش ۳، ۱۳۹۰ش.

۳ پدر و مادر در زمان استفاده نوجوان از رسانه، او را به حال خود رها کرده، با تحلیل برنامه‌ها و فیلم‌ها به صورت غیرمستقیم، او را اهل تحلیل و نقد، پرورش دهند؛

۴ تقویت عقاید و بصیرت بخشی به نوجوانان جهت تقویت خود کنترلی در آن‌ها؛ والدین می‌توانند از همان ابتدای دوران کودکی، با تربیت درست و منطقی و طبق اصول ارزشمند اسلامی مانند تقویت حیا و خودمهارگری در وجود و شاکله فرزندان خود، سعادت آن‌ها را در دیگر مراحل زندگی آنان تضمین کنند، به گونه‌ای که بدون نظارت و حضور والدین نیز بتوانند در استفاده از تمامی امکانات موجود انتخاب درستی داشته باشند؛

۵ تولید و توسعه تولیدات فرهنگی متناسب با مسائل تربیتی و دینی در فضای رسانه‌ای؛

۶ مشغول کردن نوجوانان به سرگرمی‌های ورزشی، ادبی، هنری و...؛

۷ ارائه برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای به نوجوانان، در خصوص استفاده درست و مفید از رسانه‌ها و ذکر مسائل و مشکلات استفاده نادرست از فن‌آوری‌های ارتباطی و رسانه‌ای (در قالب اقدامات پیش‌گیرانه).

مہارتِ سخن

- **موضوع اصلی:** مهارت مدح و ثنا
- **موضوع فرعی:** شعر و زمزمه
- **مفایط:** مبلغان و مربیان دانش‌آموزی
- **قالب:** مقاله کوتاه
- **مدت زمان تقریبی مطالعه:** ۶ دقیقه

روش مرثیه‌خوانی در مدارس (۲)

مقدمه

اصل ارتباط‌گیری کودکان و نوجوانان با **اهل بیت** علیهم‌السلام از طریق مرثی و مدایح آنان توسط مبلغین محترم، امری ضروری است که خوشبختانه در دهه‌های اخیر از سوی مراکز فرهنگی و مذهبی مورد توجه بیش‌تری قرار گرفته و شایسته است برای تحقق این امر مهم، **مبلغ دینی** نسبت به اجرای مرثیه یا مولودی در مدارس توان و مهارت کافی را داشته باشد. با توجه به نمودار **عناصر ستایشگری** که در مقاله گذشته ارائه گردید، شعر به عنوان اولین عنصر ستایشگری و در انواع شعر، **شعر زمزمه** به

عنوان اولین قالب در شعر (آیینی) معرفی شد که بر این اساس، در این مقاله پیرامون شعر زمینه مطالبی را به صورت کاربردی ارائه خواهیم داد و پیشنهاد می‌کنیم مبلغین محترم با هدف اجرای قوی‌تر مرثیه در مدارس، سلسله مقالات ما را در این بخش از نشریه پیگیری نموده، جهت کاربردی شدن این مقالات، با شنیدن اجراهای مربوط به همین محتواها، به کانال **سفیر امین** در پیام‌رسان ایتا^۱ مراجعه فرموده، برای اجرا در مدارس و مجالس مذهبی، تمرین نمایند.

👉 تعریف شعر

نظم یا شعر، **در لغت** به معنی **به هم پیوستن**، آراستن، ترتیب دادن و در رشته کشیدن دانه‌های جواهر (و مروارید) و نیز کلام موزون و دارای قافیه است^۲ و **در اصطلاح**، سخنی است که در آن **عنصر تخیل** و **عاطفه** با هم عجین شده، به زبان آهنگین بیان شود که اگر دارای وزن و قافیه باشد، همان شعر سنتی است و اگر وزن داشته باشد؛ ولی قافیۀ منسجم نداشته باشد، شعر نو می‌گویند.^۳

۱. <https://eitaa.com/safiramini>.

۲. فرهنگ فارسی عمید، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۶ ش، ج ۲، صص ۱۸۹۶-۱۹۰۹.

۳. درسنامه فن رثا، مرکز آموزش‌های تخصصی تبلیغ، گروه علمی فن رثا، نشر ذکری، ۱۳۹۷ ش،

📌 تعریف زمزمه

«زمزمه» تکرار کردن دسته جمعی کلماتی است که شرکت کنندگان در جلسات مذهبی با آن‌ها آشنایی و انس داشته و بیشتر با درخواست گوینده و با هدف ایجاد شور معنوی (اعم از نشاط یا حزن) و همراه کردن آن‌ها در مجالس توسل صورت می‌گیرد و به عبارت دیگر، زمزمه خوانی؛ یعنی تکرار یک بیت یا یک بند از نوحه‌ای خاص، توسط مستمعان، مبلغ و ستایشگر، به صورت آرام است.^۱

📌 اقسام زمزمه

■ ۱. زمزمه با یک کلمه یا یک جمله

همچون: الهی العفو، حسین جان، حسین! آرام جانم؛ حسین! روح و روانم و... که این قسم از زمزمه معمولاً جایگاه خاصی دارد. به طور مثال، جمله «الهی العفو» بیشتر توسط دعاخوان در مواقع مناسب و در حین اجرای مقدمه دعا و نیز بین قرائت متن اصلی دعا از مستمعین درخواست می‌شود که با تکرار این جمله، با مبلغ یا ستایشگر همراهی کنند. یا مثلاً زمزمه «حسین جان» در موقعیت‌های مناسب (مثل حین اجرای مرثیه، قرائت فرازهایی از زیارت، اشعار مقدماتی، ابتدای ورود به مقتل، اوج متن

۱. فرهنگ اصطلاحات مداحی، سید مهدی حسینی، مجله خیمه، اسفند ۱۳۸۱، شماره ۱.

مقتل و نیز پایان مرثیه خوانی و بعد از نقطهٔ اوج و... کاربرد دارد و مجلس با تکرار این نوع زمزمه‌ها شور و حال بیش تری می‌گیرد و تجربه نشان داده است که هر اندازه مستمعین با شور بیش تر و صدای بلندتر ذکر زمزمه را تکرار کنند، مبلغ یا ستایشگر نیز با انگیزهٔ بیش تری به اجرا می‌پردازد.

۲. زمزمه بایک متن خاص، اعم از دعا، زیارت یا فرازهایی از آن‌ها

همچون دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، دعای فرج یا فرازهایی از دعای توسل، زیارت عاشورا و یا هر دعایی که مستمع از حفظ بوده و با آن مأنوس باشد.

۳. زمزمه با شعر

این نوع اشعار دو دسته‌اند: دسته اول اشعاری که کوتاه و آهنگین بوده، عموماً مستمع با آن مأنوس است. مثل این شعر معروف و قدیمی:

برمشام می‌رسد هر لحظه بوی کربلا

بردم ترسم بماند آرزوی کربلا

تشنهٔ آب فراتم ای اجل مهلت بده

تا بگیرم در بغل قبر شهید کربلا

کربلا یا کربلا یا کربلا

مبلغ یا ستایشگر می‌تواند با درخواست تکرار آن از سوی مستمعین در مجلس شور بیش تری ایجاد کند.

دسته دوم، اشعاری است که نه تنها مستمع با آن انس ندارد؛ بلکه برای او تازگی نیز دارد. در این صورت، لازم است ستایشگر یا مبلغ در ابتدا بند اول زمزمه را چندین بار تکرار کند تا مستمع یاد بگیرد، سپس درخواست تکرار آن را بنماید. طبیعی است که در صورت تکرار زیاد این نوع زمزمه، مستمع با آن نیز انس گرفته، در ذهنش خواهد ماند. از جمله زمزمه‌هایی که اخیراً مستمعین با آن انس زیادی پیدا کرده‌اند، این زمزمه است: «به تواز دور سلام؛ به حسین از طرف وصله ناجور سلام...» یا «سلام آقا! که الآن روبروتونم» و از این نمونه‌ها که بر سر زبان‌ها افتاده است.

نکته: لازم به ذکر است، در صورتی که شرکت کنندگان در هیئت و مجلس کودک و نوجوان باشند، اشعار زمزمه باید از نظر محتوایی متناسب با درک و فهم آنان و به گونه‌ای باشد که بتوانند به راحتی با آن ارتباط برقرار کنند.

در بخش پایانی این مقاله، دو مورد از اشعار زمزمه که برای دو گروه سنی ۷ تا ۱۰ سال و ۱۱ تا ۱۳ سال سروده شده و مناسب است، تقدیم می‌گردد. خوانندگان گرامی می‌توانند با مراجعه به کانال‌های مربوط در ای‌تا (سفیر امین یا مرکز تخصصی زفرات) سبک‌های مختلفی که توسط اساتید در مرکز زفرات ارائه گردیده است، گوش داده، سبک مورد نظر خود را جهت اجرا انتخاب نمایند.

● زمزمه^۱ (مناسب سن ۱۱ تا ۱۳ سال)

(بند اول)

نوکر شاه عالمینیم	زائر بین الحرمینیم
ما ملت امام حسینیم (۲)	به قول حاج قاسم که می گفت:
توروزای سخت زندگی، می گیم حسین	خانوادگی، می گیم حسین
این روزا به یاد شهدا، می گیم حسین	با بزرگ ترا، می گیم حسین
حسین مدد...	یا حسین مدد

(بند دوم)

امام حسین خیلی غریبه	نوشته روی هر کتیبه
از گریه کردن بی نصیبه (۲)	بیچاره اون که توی روضه
واسه گریه های بچه هات، گریه کنم	من می خوام برات گریه کنم
توی روضه واسه اکبرت گریه کنم	مثل خواهرت گریه کنم
حسین مدد	یا حسین مدد

(بند سوم)

منو بگیر بغل، حسین جان	ای عشق بی مثل، حسین جان
احلی من العسل، حسین جان (۲)	شبیبه قاسم تو می گم
زخم بیکرت مونده بی کفن، آقام حسین	دوری از وطن، آقام حسین
نیزه ها زدن بوسه بر تنت، آقام حسین	تشنه کشتنت، آقام حسین
حسین مدد	یا حسین مدد

دانلود سبک اجرا

۱. شاعر: محمدصادق باقی زاده.

● زمره (مناسب سن ۷ تا ۱۰ سال)

(بند اول)

نیمه شب پامیشم از خواب
 می خورم آب
 یه سلام میدم به ارباب (۲)
 مهربون تر از بابامه
 چون امامه
 توی روضه‌های تو قد می‌کشم
 تو دعا بکن که زائرت بشم
 تو صلاح منو بهتر می‌دونی
 آقا هرچی تو بگی روی چشم
 من امام حسین خیلی دوست دارم (۲)

(بند دوم)

من شنیدم ای آقاجون
 با دل خون
 سخت گذشت به بیچه‌هاتون (۲)
 شنیدم رو خاک صحرا
 مونده بودی تک و تنها (۲)
 بین غم‌ها
 کی دلش اومد بهت سنگ بزنه
 به لباس عربیت چنگ بزنه
 وقتی خواهرت دلش تنگ برات
 طعنه به خواهر دلتنگ بزنه
 من امام حسین خیلی دوست دارم (۲)

دانلود سبک اجرا

- **موضوع اصلی:** مهارت‌های زندگی
- **موضوع فرعی:** خشم و راهکارهای کنترل آن در نوجوانی
- **مفاتب:** مبلغان و مربیان دانش آموزی
- **قالب:** مقاله کوتاه
- **مدت زمان تقریبی مطالعه:** ۱۰ دقیقه

مهارت کنترل خشم

اشاره

انسان برای **درست زیستن**، نیازمند یادگیری مهارت‌های زندگی است. **خودآگاهی** و **تفکر انتقادی**، از جمله مهارت‌های زندگی هستند. در مقالات قبل گفتیم: نوجوان برای ارتباط مؤثر با دنیای پیرامون خویش، نیازمند **خودشناسی** است، و باید از تفکر انتقادی بهره‌مند باشد تا یاد بگیرد چگونه با دنیای لبریز از اطلاعات متناقض روبرو شود.

کنترل خشم، از جمله مهارت‌هایی است که افراد زیادی باید آن را بیاموزند. کنترل خشم از این‌رو برای افراد در جوامع مختلف مهم و قابل توجه می‌باشد که در دنیای کنونی، عوامل خشم و هیجانات منفی در

انسان، به بخش جدایی ناپذیر زندگی ما تبدیل شده است؛ اما باید گفت که کنترل خشم در دوران نوجوانی به دلیل جهش هورمونی که در سن بلوغ اتفاق می افتد، به مراتب سخت تر از سایر سنین است.

خشم در دوران نوجوانی یک **حالت هیجانی** است. اگرچه بارها همه ما اصطلاح خشم، کینه و پرخاشگری را شنیده ایم؛ ولی **خشم** را می توان به عنوان یک **پاسخ هیجانی طبیعی** که به تدریج شکل گرفته است تا ما را در مقابله با تهدید، آسیب و ناکامی حفظ کند، تعریف نمود.^۱

در واقع، می توان آن را یک واکنش جنگ یا گریز به وضعیت هایی دانست که بقا و حیات ما را تهدید می کنند. در مورد ارتباط عصبانیت و خشم می توان گفت که خشم، شدیدترین حالت عصبانیت می باشد^۲ که کنترل آن در آیات و روایات بسیار مورد توجه واقع شده است. مانند این روایت که **امام صادق علیه السلام** می فرمایند: «مَا مِنْ عَبْدٍ كَظَمَ غَيْظًا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عَزْرًا وَ

۱. ر.ک: روانشناسی رشد: مفاهیم بنیادی در روانشناسی نوجوانی و جوانی، حسن احدی و نیک چهره محسنی، انتشارات بنیاد، تهران، ۱۳۸۰ ش.

۲. ر.ک: بررسی تأثیر آموزش خودمدیریتی مبتنی بر تئوری شناختی اجتماعی بر کنترل خشم نوجوانان دبیرستانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، محمدصادق عابدزاده زواره، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۹۵ ش.

جَلَّ عِزًّا فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ؛ هیچ بنده‌ای خشم خود را فرو نخورد، مگر این‌که خداوند عزوجل بر عزت او در دنیا و آخرت افزود.» در قرآن آمده است: ﴿وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ﴾؛^۲ «و کسانی که خود را از گناهان بزرگ و زشت‌کاری‌ها به دور می‌دارند و چون به خشم درمی‌آیند، درمی‌گذرند».

➤ ابعاد پرخاشگری

نشانه‌ها و علائم خشم فقط در هیجان‌ها دیده نمی‌شود؛ بلکه در بدن، ذهن و رفتار نیز می‌توان آن را مشاهده کرد. ماهیت دقیق پاسخ هر شخص به آسیب‌ها و ناکامی‌های زندگی در هر لحظه معین، به عوامل بسیار زیادی بستگی دارد. رفتارهای پرخاشگرانه ممکن است به شکل‌های مختلفی جلوه‌گر شوند. در واقع، پرخاشگری انسان دارای سه بُعد ابزاری، عاطفی و شناختی است.^۳

بُعد ابزاری یا حرکتی: این بُعد به شکل پرخاشگری کلامی و جسمانی نمایان می‌گردد و هدف اصلی آن، آسیب رساندن به دیگران است؛

۱. اصول کافی، شیخ کلینی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق ج ۲، ص ۱۱۰، ح ۵.

۲. شوری / ۳۷.

۳. مدیریت خشم، لودون لیندن فیلدجی و هارپر کالینز، ۲۰۰۰م، صص ۹۶-۱۰۱.

۶. **بُعد عاطفی و هیجانی:** در این بُعد نیز پرخاشگری به صورت

خشم بروز می‌کند و عوامل و شرایط درونی ارگانیزم را برای برانگیختگی فیزیولوژیک و هیجانی آماده می‌سازد؛

۷. **بُعد شناختی:** این عامل که خصومت نام دارد، سبب ایجاد

احساس غرض‌ورزی و کینه‌توزی نسبت به دیگران می‌شود. خشم، هیجان خطرناکی است؛ زیرا در پی تخریب و محو عامل ایجاد آن می‌باشد؛ اگرچه ابراز نشود و درون ریز شود، باز خصومت را در درون افزایش می‌دهد و به عملکرد نوجوان در خانواده و جامعه آسیب می‌رساند.^۱

➤ انواع ابراز خشم

■ ۱. زبان پرخاشگرانه:

▶ **کلامی:** نوجوان برای ابراز خشمش **حرف‌های توهین‌آمیز** می‌زند.

جملاتی مانند: مواظب باش، اگر مردی...، باید، بایستی، تو...! مثل

همیشه...، حالا گیرت می‌آورم، فقط منتظر باش، پشیمان خواهی

شد، جرأت نداری و...؛

۱. ر.ک: پرسشنامه پرخاشگری باسپری: برخی از کارهای ناتمام، بکر جی، مجله پژوهش در شخصیت، ۲۰۰۷م، صص ۴۳۴-۴۵۲.

► **غیرکلامی:** تکان دادن مشت‌ها، با انگشت اشاره کردن، گرفتن دست‌ها به کمر، هُل یا فشار دادن، چنگ زدن، با دست کوبیدن، با صدای بلند حرف زدن، فریاد کشیدن، زل زدن، با عصبانیت نگاه کردن، آوردن سر به سمت جلو، خشک و جدی بودن، باز کردن دهان، گذاشتن دست روی گوش، بیش از حد نزدیک ایستادن، لبخندهای کنایه‌آمیز، پوزخند زدن و غیره.^۱

۲. زبان انفعالی:

► **کلامی:** زمانی که نوجوان می‌خواهد خشمش را **منفعلاً** نشان دهد، از این جملات استفاده می‌کند: متأسفم که باید به تو بگویم...، از دست من عصبانی یا دلخور نشو، فکر می‌کنم همه‌اش تقصیر من است، ببخشید که...، ناراحتت کردم، نمی‌دانم چه چیزی بر سر من آمده، نمی‌توانم جلوی خودم را بگیرم، نمی‌خواهم فکر کنی که من...، به خاطر شماست که...، تقصیر من نیست، حرفی برای صحبت کردن وجود ندارد، فراموش کن که من حرفی زدم، این دارد مرا می‌کشد و...؛

۱. مدیریت خشم، صص ۹۶-۱۰۱.

▀ **غیرکلامی:** زمانی که نوجوان به صورت **منفعلانه** با زبان بدن خشمش را نشان می‌دهد و سعی می‌کند خود را کنترل کند، رفتارهایی مانند مشت‌های گره کرده که چسبیده به بدن نگهداشته شده‌اند، لب‌های جمع شده، فک‌ها و دندان‌های به هم فشرده، چهره در هم کشیده، دست‌هایی که به هم قلاب شده و جلوی دهان نگهداشته شده‌اند، سر پایین آورده و گرفته شده با دست، کل صورت را با دست پوشانده، لب‌گزیدن، لب‌خند ساختگی زدن، نگاه نکردن مستقیم به طرف مقابل، دست‌هایی که محکم به سینه چسبیده‌اند، پاهایی که به طور فشرده روی هم افتاده‌اند، به عقب برگشتن، اخم کردن، ابروهایی که اندکی باز رفته‌اند، چشم‌های محکم بسته شده، خندیدن پنهانی، گریه کردن، به هم کوبیدن در و مانند آن، دیده می‌شود.

۳. زبان جراتمندانه:

▀ **کلامی:** زمانی که نوجوان با **اعتماد به نفس و جرأت** خشم خود را بیان می‌کند؛ مانند زمانی که می‌گوید: احساس می‌کنم، به نظر من، فکر می‌کنم، دوست ندارم، در مورد... عصبانی‌ام، وقتی که تو... من ناراحت شدم، درک نمی‌کنم، خیلی عصبانی‌ام و به همین

دلیل نمی‌توانم در این لحظه خوب فکر کنم؛ اما بعداً می‌توانیم صحبت کنیم، این آخرین هشدار من است، به قدری عصبانی‌ام که احساس می‌کنم دوست دارم به چیزی ضربه بزنم و...؛

► **غیرکلامی:** زمانی که **خشم** و **عصبانیت** روی حالت بدنی نوجوان تأثیر می‌گذارد، حالت بدنی قرص و محکم، هر دو پا روی زمین، دست‌ها و پاهای آماده، حالت بدنی شق و رق، تماس چشمی مستقیم، صدای محکم، واضح و یکنواخت، چهره جدی و در همه این حالات، حافظ فاصله‌هاست و به حریم خصوصی احترام می‌گذارد.

➡ روش‌های کنترل خشم

پس از تعریف و بیان انواع خشم، از اینجاست که کار مربی نوجوان شروع می‌شود و باید به او بیاموزد که چگونه خشم خود را کنترل کند. باید توجه کرد که **کنترل خشم** به معنای عدم بروز آن و به عبارت دیگر، خفه کردن خشم نیست؛ بلکه باید به نوجوان آموزش داد چگونه خشم خود را کاهش داده، سپس با **لحن و رفتار ملایم** آن را از خود بروز دهد.^۱

۱. ر.ک: مهارت‌های زندگی نوجوانان (مدیریت خشم) کتاب کار نوجوان، ایوان پیرسون، دکتر زهره قربانی، نشر سایه سخن، ۱۳۹۸ ش.

۱. وضو گرفتن با آب خنک

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند: «إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ، فَإِنَّ الْغَضَبَ مِنَ النَّارِ؛ هُنْكَامِي كَهْ يَكِي از شما خشمگین شد، پس با آب خنک وضو بگیرد؛ زیرا غضب از آتش است.»

۲. فاصله گرفتن:

لحظه ای که اولین علائم جسمی خشم را احساس کردید؛ علائمی مثل: ناراحتی در شکم یا معده، انقباض ماهیچه های صورت، تندتر شدن ضربان قلب و مانند آن، هرگونه تماس جسمی احتمالی با شخص مقابل را قطع کنید، سپس **آگاهانه** خود را عقب بکشید. این عقب کشیدن علامتی ابتدایی و غریزی است که حیوانات نیز از آن استفاده می کنند تا بگویند: من دارم عقب نشینی می کنم.

بسته به موقعیت و میزان خطری که احتمالاً تهدیدتان می کند، می توانید یک قدم به عقب بروید، عذرخواهی کنید، از اتاق یک دقیقه یا کلاً بیرون بروید.

۳. کره خاکی:

هدف این گام آن است که خودتان را از چنگال خشم نجات دهید و توجه خویش را به سمت یک موضوع بی هیجان در کره خاکی جلب کنید.

۱. بحار الانوار، محمدباقر مجلسی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ق، ج ۷۰، ص ۲۷۲.

برای این کار می‌توانید ابتدا شیء بی‌جان سفتی را در نظر بگیرید و سپس با برگرداندن حواس خود به کاری عادی و بی‌هیجان، ذهن خود را از واکنش هیجانی اضطراری اش منحرف کنید.

برای مثال: شمردن تمام چیزهای آبی رنگ اتاق، مرور لیست خرید عملاً فقط در ذهن، فکر کردن به یک دستورالعمل برای ساخت ماکت یک مکان و....

■ ۴. قطع تنش:

در اینجا هدف شما آن است که به مغزتان پیام بفرستید تا فرمان انقباض عضلات بدنتان را قطع کند. بسته به جایی که در آن هستید، از راه‌های زیر می‌توانید این کار را انجام دهید:

باز و بسته کردن مشت‌ها در پشت سر، فشار دادن زبان به سقف دهان و سپس رها کردن آن و انجام دادن چند حرکت کششی. نفس عمیق کشیدن نیز ممکن است مفید باشد.

برای تأثیرگذاری **بیش‌تر**، در حال گفت‌وگوی درونی، گفتن جملاتی مثل: خونسردی‌ات را حفظ کن یا عبارتی مثل: آرام، تجسم تصویری مثل یک صحنه یا چهره که به شما آرامش می‌دهد یا آن را برای شما تداعی می‌کند، استعمال بوهای خوش، تصور رنگ‌ها یا مناظری که

حس زیبایی را به خاطر بیاورید و... هر قدر حواس خود را بیش تر درگیر این کارها کنید، مغز شما سریع تر جواب خواهد داد.

۵. نفس کشیدن:

قبل از پاسخ کلامی یا انجام هرگونه اقدامی دیگر، از روش تنفسی دلخواه برای کاهش ضربان قلب استفاده کنید؛ چند نفس آهسته و عمیق بکشید. وقتی نفس می کشید، دیافراگم را به سمت پایین فشار دهید و به آرامی از راه دهان نفس را بیرون دهید.^۱

وقتی هوا به بدنتان وارد و از آن خارج می شود، عبور هوا را در ذهن خود مجسم و به گرمی و سردی آن توجه کنید. گاهی تصور کردن دم بایک رنگ و بازدم با رنگی دیگر نیز مؤثر است.

۶. خودآرام سازی:

فنون خودآرام سازی، به نوجوان کمک می کند تا با تخلیه استرس های بدنی و ذهنی، به آرامش مناسبی دست یابد. این فنون تنوع بالایی دارند؛ ولی بیش تر آن ها روی تمرکز بر یک تنفس عمیق و سه مرحله ای

۱. دیافراگم، تنها عضله غیرمخطط و چسبیده به انتهای دنده ها است که قفسه سینه را از محوطه شکم جدا می کند. انقباض این عضله نقش مهمی در انجام غیرارادی تنفس دارد.

تأکید دارند. از این رو، می‌توان به عنوان یک تمرین روانشناختی، از نوجوان خواست تا در مکانی آرام نشسته و راحت‌ترین وضعیت را برای نشستن یا دراز کشیدن انتخاب کند، سپس عمل دم را انجام دهد و بعد از حبس نفس به مدت پنج ثانیه، عمل بازدم را انجام دهد. این تمرین ۴۰ شماره دم، حبس و بازدم را شامل و به صورت معکوس شمرده می‌شود. زمانی که تمرین کامل شد، فرد می‌تواند به شرایط قبلی برگردد و در سیستم ذهنی و عصبی خود احساس راحتی بیش‌تری شاهد باشد.

۰۷. ورزش و بازی:

ورزش یکی از مهم‌ترین توصیه‌ها برای کنترل خشم است که باعث می‌شود انرژی درونی نوجوان تخلیه شده، آرامش عضلانی و روحی پیدا کند. برای مثال: زمانی که نوجوان به توپ ضربه می‌زند، تمام تمرکز و قدرت خود را روی آن ضربه می‌گذارد و در زمان عصبانیت، انرژی نهفته‌ای ندارد که موجب بروز خشم شدید وی شود؛ زیرا درصد بالایی از این انرژی وی در ورزش و تحرک بدنی تخلیه شده است.

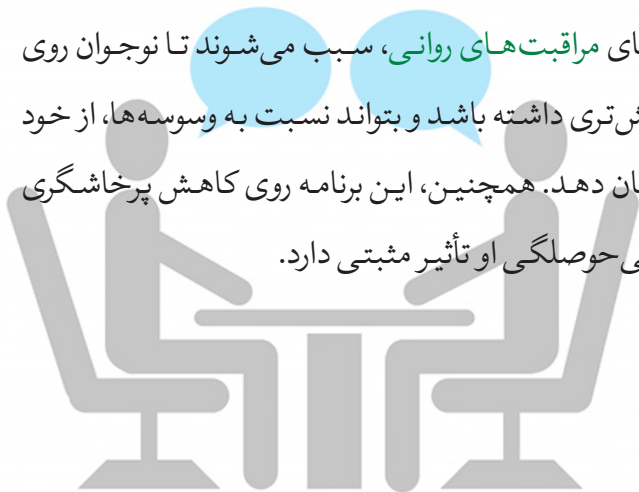
۸. فرار از انزوا و پیوستن به اجتماع هم‌سن:

با توجه به شرایط کنونی و کم جمعیت بودن خانواده‌ها و **تعداد کم فرزندان**، رفاقت نوجوان با دنیای مجازی و بازی‌های رایانه‌ای موجب شده است که از اجتماع و دوستان فاصله بگیرد و بیش‌تر وقت خود را در تنهایی بگذراند و دچار مشکلات روحی، از جمله عدم کنترل خشم و در نتیجه، آسیب به خود و دیگران شود. توصیه می‌شود در دوران نوجوانی، با قرار گرفتن در جمع دوستان و هم‌سالان، این مشکل مرتفع شود.

۹. مشاوره:

مراجعه به مشاور متخصص و اخذ راهکارهای **کنترل خشم**، متناسب با شخصیت هر فرد در دوران نوجوانی نیز می‌تواند راهکاری مناسب و قابل توجه باشد.

مجموع راهکارهای **مراقبت‌های روانی**، سبب می‌شوند تا نوجوان روی خویش تسلط بیش‌تری داشته باشد و بتواند نسبت به وسوسه‌ها، از خود کنترل بهتری نشان دهد. همچنین، این برنامه روی کاهش پرخاشگری نوجوان و میزان بی‌حوصلگی او تأثیر مثبتی دارد.

- موضوع اصلی: اعتیاد نوجوانان
- موضوع فرعی: راهکارهای تقویت خودباوری فردی در نوجوانان معتاد
- مفاظب: مبلغان و مربیان دانش‌آموزی
- قالب: مقاله کوتاه
- مدت زمان تقریبی مطالعه: ۱۲ دقیقه

امیر نوائی لواسانی

راهکارهای تقویت خودباوری نوجوانان معتاد (۳)

اشاره

در شماره چهارم ماهنامه سفیر امین به راهکارهای مقابله با باور غلط انکار اعتیاد پرداخته، و مواردی ارائه شد (راهکارهای مقابله با ماهیت انکار و راهکارهای مقابله با منشأ انکار). در این شماره و شماره بعدی به سومین راهکار مقابله با انکار اعتیاد، که «تقویت خودباوری فردی» است، می‌پردازیم. سه مانع بزرگ همراه با راهکارهای علاج آن در این شماره، و پنج مانع دیگر در شماره بعدی تقدیم خواهد شد.

تقویت خودباوری فردی

خودباوری بیشتر با عنوان «اعتماد به نفس» شناخته شده و تعاریف مختلفی از آن ارائه می‌شود؛ از جمله:

«اعتماد به نفس ارزشیابی مستمری است که شخص نسبت به ارزشمندی خودش انجام می‌دهد و از این طریق، به نوعی داوری نسبت به وجود خویش می‌رسد. اعتماد به نفس در بُعد روانی بدین معناست که جهت رسیدن به هدف، از موانع و نیز از شکست‌های احتمالی نباید هراسی به دل راه داد و نسبت به آن‌ها تسلیم شد، توانمندی‌های خویش را باید باور کرد تا با تکیه بر آن‌ها بتوان به هدف خویش نائل گشت»^۱.

👉 موانع خودباوری و راهکارهای مقابله با آن‌ها

خودباوری یکی از راهکارهای معرفتی مقابله با باورهای غلط از جمله انکار اعتیاد است. همان‌گونه که این ویژگی سبب تقویت خصلت‌های پسندیده در افراد می‌شود، موانع و عوامل تضعیف آن هم سبب تقویت باورهای غلط از جمله **انکار واقعیت‌ها** می‌گردد.

👉 موانع خودباوری فردی

در ادامه به برخی از شایع‌ترین این موانع همراه با راهکارهای مقابله با آن‌ها می‌پردازیم (هرچند ممکن است در هر فردی به تناسب موقعیت، مکان و زمان متفاوت باشد):

۱. خودباوری، محمدتقی فعالی، نشر دارالصادقین، چاپ دوم، ۱۳۹۶، ص ۱۸۵.

۱. دین‌گریزی و غفلت از یاد خدا

فاصله گرفتن از دین و یاد خدا خسارت‌های فراوانی به بار می‌آورد؛ از جمله: از دست دادن اعتماد به نفس و تخریب خودباوری. همان‌گونه که خودشناسی، انسان را به خداشناسی می‌رساند، در بسیاری از موارد نیز خداشناسی به خودشناسی منتهی می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت در بعضی از موارد، **عدم معرفت به خداوند** متعال سبب عدم شناخت خود، و در نتیجه از دست دادن اعتماد به نفس و خودباوری می‌شود.^۱

● راهکار: تقویت ارتباط با کارشناسان دینی

در موارد فراوانی ارتباط با مبلغان دینی سبب **خودباوری فردی** در معتادان و آثار و برکات فراوان شده است؛ برای نمونه:^۲

الف. شکوفایی استعدادها و رشد توانایی‌ها

مبلغان دینی با ایجاد ارتباط با جوانان و نوجوانان معتاد توانسته‌اند استعدادهای ذاتی آن‌ها را کشف کنند و توانایی‌های آن‌ها را ارتقا دهند.

۱. از حدیث شریف «مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ» (بحارالانوار، محمدباقر مجلسی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ق، ج ۲، ص ۳۲) براساس ضوابط استدلال مباشر در منطق (عکس مستوی، نقض الطرفین) می‌توان نتیجه گرفت که عدم شناخت و باور به خداوند متعال حداقل در بعضی موارد سبب خودفراموشی، و در نهایت تضعیف و تخریب خودباوری می‌شود.
۲. فعالیت‌های میدانی مبلغان پایگاه و کانون بصائر.

سعید پس از سال‌ها داشتن اعتیاد و به قول خودشان کمپ‌نوردی^۱ به برکت ارتباط با مبلغان اکنون بیش از دوسال است هیچ موادی مصرف نمی‌کند و به کاری نسبتاً سخت (آلماتوربندی) مشغول است و برای پدر و مادر خود **روزی حلال** می‌آورد.

ب. ارتباط با اماکن مذهبی و مبلغان

مجتبی (از بهبودیافتگان اردوگاه کرامت) پس از سالیان طولانی اعتیاد، اکنون حدود یک سال است سراغ مواد نرفته و منظم در جلسات هیئت ویژه بهبودیافتگان شرکت می‌کند. او می‌گوید: «تا یک سال پیش، بدترین افراد نزد من طلبه‌ها بودند؛ اما کمک‌ها و کارهایی که از آن‌ها در این یک سال دیده‌ام کسی جرئت ندارد جلوی من به آن‌ها بگویند بالای چشمشان ابروست».

ج. کسب موفقیت‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی

خودباوری فردی در سایه تعالیم دینی می‌تواند به نوجوان و جوان معتاد کمک کند تا از گذشته غمبار خود فاصله بگیرد و آینده‌ای مطلوب و درخشان برای خود ایجاد کند. برخی از مددجویان توانسته‌اند پس از

۱. اصطلاحی است که بین معتادانی که چندین بار در کمپ ترک کرده‌اند و دوباره به اعتیاد کشیده شده‌اند رایج است.

ترک موفق، اعتماد صاحبکار و استاد خود را به دست آورند و با ارتباط و وساطت مبلغان، حتی صاحبکار آن‌ها بعد از پاکی و ترک اعتیاد از آن‌ها مجدداً دعوت به کار کند. همچنین برخی از تولیدکنندگان با ارتباطی که مبلغان با آن‌ها داشته‌اند، تعدادی از مددجویان بهبودیافته را در مرکز تولیدی خود به کار گرفته‌اند.

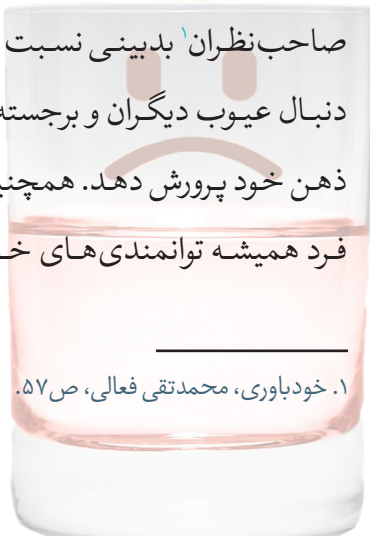
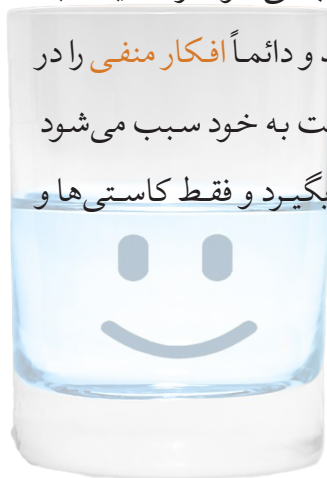
د. کسب موفقیت‌های ورزشی

حسین از مددجویانی است که با ارتباط مستمر با مبلغان، عنوان بهترین بازیکن در جام فوتسال هیئات مذهبی استان قم را کسب کرد.

۲. بدبینی

بدبینی و سوءظن - در همه انواع آن، چه نسبت به خود و چه نسبت به دیگران - مانع بسیار بزرگی برای خودباوری فردی است؛ زیرا به عقیده صاحب نظران^۱ بدبینی نسبت به دیگران سبب می‌شود فرد همیشه به دنبال عیوب دیگران و برجسته‌سازی آن باشد و دائماً **افکار منفی** را در ذهن خود پرورش دهد. همچنین بدبینی نسبت به خود سبب می‌شود فرد همیشه توانمندی‌های خودش را نادیده بگیرد و فقط کاستی‌ها و

۱. خودباوری، محمدتقی فعالی، ص ۵۷.

ناتوانایی هایش به چشمش بیاید و بدین ترتیب دائماً خودش را سرزنش می‌کند و شخصیت خودش را **حقیر** و **ناچیز** می‌شمارد.^۱

این بدبینی در نوجوانان، با توجه به شرایط بلوغ و ویژگی هویت‌یابی دوره نوجوانی که پرسش‌های هویتی نوجوان بیشتر می‌شود^۲ و همچنین برخی شرایط خانوادگی و... به طور طبیعی وجود دارد؛ اما آسیب‌های آن در نوجوانان و جوانان معتاد و خیم‌تر و شدیدتر است؛ به ویژه که استعمال برخی از مواد مخدر مانند شیشه، خود عاملی بسیار قوی و خطرناک برای **بدبینی** و **سوءظن** است. کارشناسان اعتیاد تأثیر مواد مخدر، به ویژه ماده مخدر شیشه را بر معتادان این‌گونه توصیف کرده‌اند:

«آن‌ها ممکن است به روان‌پریشی ناشی از القای ماده مخدر (متامفتامین که همان شیشه است) هم دچار شوند. **پسیکوز** یک اختلال روانی است که بسیار شبیه به اسکیزوفرنی پارانویا^۳ (اختلال روانی همه دشمن‌پنداری) است. این حالت یکی از اثرات مصرف کوتاه‌مدت دُز بالاست.

۱. همان.

۲. ر.ک: من کیستم؟، سیدمحمدحسین تقوی، مجله سفیر امین، شماره ۲، سال ۱۴۰۰، ص ۱۱.

۳. شدیدترین نوع پارانویا و بیماری توهم و گونه‌ای از پسیکوز یا روان‌پریشی اسکیزوفرنی پارانوئید است که مشخصه آن هذیان‌های عجیب و گاهی اوقات توهمات عجیب و غریب است. بیمار مبتلا به اسکیزوفرنی پارانوئید، اگر تحت درمان قرار نگیرد، غالباً جهان را گیج‌کننده می‌یابد و نمی‌تواند عملکرد مناسبی داشته باشد.

این علائم عبارتند از شنیدن صداهای غیر واقعی و پارانویا^۱ توهمی که افراد تصور می‌کنند دیگران تهدیدکننده و آزاردهنده آن‌ها هستند»^۲.

● راهکارها:

الف) خداباوری

بدبینی، دروغی است که انسان درباره خود و دیگران مرتکب می‌شود و راهکار علاج فردی آن، خودباوری است. در اسلام، خودباوری در سایه خدا باوری دانسته، و خودباوری و اعتماد به نفس بدون خدا باوری بسیار نکوهش شده است؛ چنان‌که **حضرت علی** علیه السلام می‌فرماید: «إِيَّاكَ وَالتَّقَىٰ بِنَفْسِكَ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ أَكْبَرِ مَصَائِدِ الشَّيْطَانِ»؛ «بپرهیز از اعتماد و تکیه به خودت؛ به درستی که اطمینان و اعتماد به نفس (بدون در نظر گرفتن قدرت و اراده خداوند) از بزرگ‌ترین دام‌های شیطان است».

از راهکارهای **تقویت خدا باوری**، انس با مناجات‌های زیبای اهل بیت علیهم السلام (مانند مناجات **حضرت علی** علیه السلام در مسجد کوفه) است. برخی از مددجویان به مطالب نغز، به ویژه اشعار جذاب، علاقه فراوانی دارند.

۱. بدگمانی یا پارانویا (Paranoia) در تعریف عام آن، غریزه یا فرآیندی از فکر است که تحت تأثیر اضطراب یا ترس به حالتی غیرمنطقی و وهم‌آلود درمی‌آید. افراد پارانوئید معمولاً فکر می‌کنند که دیگران برای آزار و اذیت آن‌ها می‌کوشند یا فکر می‌کنند که دیگران به دنبال توطئه علیه آنها هستند. (مقیاس‌های فکری پارانوئید (GPTS)، گرین و همکاران، طب روانشناسی، شماره ۳۸، ص ۱۰۱-۱۱۱)
۲. مواد مخدر نگاهی اجمالی، هوارد ابادینسکی، به کوشش محمد علی زکریائی، ناشر جامعه و فرهنگ، چاپ اول، ۱۳۸۴، ص ۱۶۹.

از این روانس با برخی از اشعار توحیدی می‌تواند خدا باوری را تقویت کند؛ مانند شعر معروف سنائی غزنوی:

ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی

نروم جز به همان ره که تو امر راه نمایی

(ب) ممانعت از ورود افکار منفی به ذهن

به نوجوان کمک شود تا با تمرین، از ورود افکار منفی به ذهن خود جلوگیری کند و اجازه رسوخ افکار منفی را به ذهنش ندهد. حضور منظم در جلسات و برنامه‌های مشاوره با مبلغ و مربی متخصص در این زمینه بسیار مفید است. در کتاب شریف **معراج السعادة** از افکار منفی به عنوان وساوس شیطان یاد شده، و راه‌های علاج آن، ترک اخلاق ناپسند، **تقویت** اخلاق پسندیده و اشتغال به ذکر خداوند منان دانسته شده است؛ همچنین شرط تأثیرگذاری یاد خداوند متعال، اصلاح نفس از اخلاق و صفات ناپسند ذکر شده است: «بلکه هر چه به **یاد خدا** دفع آن می‌شود زیاده از آن داخل می‌شود؛ مانند حوضی عظیم که از نهرهای عظیم آبی متعفن داخل آن شود و از ظرف آب آن را بیرون ریزی چه تا سد راه نکندی منع آب را نتوانی کرد و آنچه از ظرفی بیرون ریزی اضعاف آن از نهرها وارد می‌شود تا حوض را از آب متعفن مملو سازد».^۱

۱. معراج السعادة، ملا احمد نراقی، انتشارات علمیه اسلامیة، ص ۹۴.

۳. تنبلی

مانع دیگر خودباوری و شکوفایی فردی، **تنبلی** و **سستی** در زندگی فردی است؛ زیرا تنبلی و سستی با باورها و افکار بلند مغایر است. در نتیجه این خصلت آرام آرام موجب تقویت باورهای غلط، از جمله انکار واقعیت، در انسان می شود؛ چنان که امام علی علیه السلام می فرماید: «أَفَةُ النَّجْحِ الْكَسَلُ»؛^۱ «آفت موفقیت، تنبلی است». به گفته صائب:

ما ره نزدیک، دور از طبع کاهل کرده ایم

در میان ره ز غفلت، خواب منزل کرده ایم

متأسفانه ویژگی **تنبلی** در افراد معتاد، به ویژه نوجوانان و جوانان دچار اعتیاد، بیشتر است؛ زیرا بر اثر استعمال مواد مخدر، به ویژه مواد صنعتی، اشتها به غذا و خواب آن ها دچار اختلال می گردد و قوای جسمی آن ها ضعیف می شود و از نظر روحی و روانی شرایط نامساعدی برای آن ها به وجود می آید؛^۲ در نتیجه **انگیزه** و **توان** فعالیت و تلاش را آرام آرام ازدست می دهند.

۱. میزان الحکمة، محمد محمدی ری شهری، دارالحديث، قم، ۱۴۲۲ق، ج ۱۱، ص ۵۱۸۴.
 ۲. تغذیه در بیماران معتاد به مواد مخدر، مزده حسینی، نشریه پزشکی طبیب مردم، شماره ۵۶، ۱۳۸۴، ص ۳۶.

● راهکارها:

الف) تلاش و اقدام فردی

خودباوری فردی زمینه اصلی خودشکوفایی فردی است. تلاش و کوشش بر خودباوری فرد می‌افزاید و سبب شکوفایی و موفقیت او می‌شود. نمونه‌های فراوانی وجود دارد که نشان‌دهنده نقش مهم سعی و تلاش و عزم و اراده در تقویت خودباوری فردی، و در نهایت نیل به موفقیت است؛ از جمله:

- ▶ فرد خوشنویسی توانست پس از قطع دست راستش با دست دیگر هم استاد خطاطی شود.^۱
- ▶ یکی از قهرمانان تنیس، فردی است که دست ندارد اما اراده می‌کند و با دو بازو قهرمان تنیس می‌شود.^۲
- ▶ بزرگ‌ترین سخنران یونان باستان فردی بود که لکنت زبان داشت.^۳

۱. خبرگزاری ایسنا، جمعه ۱۶ فروردین ۱۳۹۲، کد خبر: ۹۲۰۱۱۶۰۲۹۲۱. این مُقْله از بزرگ‌ترین ادیبان و خوشنویسان تاریخ ایران است که پس از قطع دست راستش با دست دیگر هم استاد خطاطی شد.

۲. ورزشکار ۳۷ ساله بدون دست به مسابقات تنیس ۲۰۱۴ توکیو دعوت شد. ابراهیم همتو ساکن کایرو مصر در سن ۱۰ سالگی در حادثه‌ای دو دست خود را از دست داد؛ اما این معلولیت هیچ موقع او را خانه‌نشین نکرد و او اکنون به طرز حیرت‌آوری راکت تنیس را کنترل می‌کند. او در بسیاری از مسابقات عنوان قهرمانی را کسب کرده است. (سایت تحلیلی-خبری عصر ایران، کد خبر: ۴۷۶۹۸۳)

۳. دمستن، (۳۸۴-۳۲۲ پیش از میلاد) دولت‌مردی برجسته و سخنرانی‌توانا در آتن در یونان

- ▶ **منوچهر نامجو**، جوانی معلول است که با ویلچر قله دماوند را فتح کرد.^۱
- ▶ **سعید ضروری**، جوانی معلول است که هم قله دماوند را با ویلچر فتح کرده و هم در آب‌های خلیج فارس غواصی کرده است.^۲
- ▶ و....

حضرت محمد ﷺ در دعایی به درگاه خداوند متعال عرضه می‌دارد:

«اٰمِنُّ عَلٰی نَا بِالنَّشَاطِ وَ اَعِدْنَا مِّنَ الْفَسْلِ وَ الْكَسْلِ وَ الْعَجْزِ وَ الْعِلْلِ وَ الضَّرْرِ وَ الضَّجْرِ وَ الْمَلْلِ»؛^۳ «خدایا نعمت سرزندگی و کوشایی را به ما ارزانی دار و از سستی، تبلی، ناتوانی، بهانه‌آوری، زیان، دلمردگی و ملال، محفوظمان دار».

باستان بود. او لکنت زبان داشت و برای رفع آن هنگام سخن گفتن دانه شنی دردهان نگه می‌داشت. (دایره‌المعارف بریتانیکا، مورفی جیمز جی. دموستنس، بایگانی شده از نسخه اصلی در ۴ اوت ۲۰۱۶)

۱. به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان بهزیستی کشور، «منوچهر نامجو» تاکنون سه مدال طلای کشوری در رشته دو و میدانی ۱۵۰۰ و ۵۰۰۰ متر را نصیب خود کرده است. (ر.ک: سایت سازمان بهزیستی کشور: <https://b2n.ir/s64950>)
۲. سعید ضروری متولد ۱۱ اردیبهشت ۱۳۶۵ است و از نوزادی اختلال حرکتی در پا داشته. وی درباره زندگی خود از تولد و کودکی تا سال‌های اخیر، کتابی بدین مشخصات نوشته است: زندگی ضروری: زندگینامه سعید ضروری (ماجرای جوی دارای معلولیت)، سعید ضروری، تهران، انتشارات گوی فردا، ۱۳۹۹.
۳. بحار الانوار، محمدباقر مجلسی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ق، ج ۹۱، ص ۱۲۵.

ب) اقدام در زمان تصمیم‌گیری

یکی از راهکارهای مقابله با **تنبلی** و **سستی**، اجتناب از تسویف و اقدام در زمان تصمیم‌گیری است؛ **حضرت علی علیه السلام** می‌فرماید: «مِنَ الْخُرْقِ الْمُعَاجِلَةُ قَبْلَ الْإِمْكَانِ وَ الْأَثَاةُ بَعْدَ الْفُرْصَةِ»؛^۱ «از حماقت است شتاب کردن در کاری پیش از پدید آمدن امکان و درنگ کردن پس از فرارسیدن فرصت».

آیت‌الله مکارم شیرازی در شرح این حدیث می‌نویسد:

«به هر حال امام علیه السلام دو چیز را در اینجا نشانه حماقت و نادانی می‌شمرد: نخست تعجیل کردن قبل از فراهم شدن امکانات است؛ مثل اینکه کسی در فصل غوره کردن درختان انگور اصرار بر چیدن انگور داشته باشد که نشانه نادانی است و دیگر اینکه وقتی فرصت‌ها فراهم می‌شود سستی کند و به اصطلاح این دست و آن دست نماید تا فرصت از دست برود؛ فرصتی که شاید هرگز بازنگردد. این هم نشانه بی‌خبری و نادانی است».^۲

۱. نهج البلاغه، محمد دشتی، انتشارات تشیع، قم، چاپ سوم، ۱۳۸۶ش، حکمت ۳۶۳.

۲. پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام، ناصر مکارم شیرازی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۶، شرح حکمت ۳۶۳.

افزای بصیرت

• موضوع اصلی: اصطلاح‌شناسی سیاسی

• موضوع فرعی: مفهوم‌شناسی سیاست و سیاست‌گزینی (پولیتیک و آپولیتیسیم)

• مخاطب: دانش‌آموزان متوسطه دوم

• قالب: مقاله کوتاه

• مدت زمان تقریبی مطالعه: ۸ دقیقه

■ مجتبی مدامی

سیاست و سیاست‌گزینی (پولیتیک و آپولیتیسیم)

مقدمه

در جامعه‌ای که **شهروندان** در امور سیاسی مشارکت کافی ندارند، احساس تعهد و دلبستگی چندانی نیز به نظام سیاسی وجود نخواهد داشت و در شرایط بحرانی، به عنوان نیروی حامی و مشروعیت‌بخش نظام عمل نخواهند کرد.^۱

در شرایط کنونی کشور؛ یعنی بعد از مشکلات عدیده‌ای که دولت یازدهم و دوازدهم برای مردم به بار آورد و نیز در شروع **دولت سیزدهم**، خصوصاً چند ماه اخیر، این بحث اهمیت بیش‌تری پیدا می‌کند؛ چراکه ناآگاهی سیاسی، عدم شناخت از حکومت و نیز عدم آگاهی از جامعه کنونی،

۱. رک: بررسی عوامل اجتماعی و روانی مؤثر بر مشارکت سیاسی مردم شهر تهران، سید ضیا هاشمی و مجید فولادیان و زینب فاطمی امین، پژوهشنامه علوم سیاسی، دوره ۵، ش ۱، ۱۳۸۸ش، صص ۱۹۹-۲۲۶.

کنش‌ها و واکنش‌های نامناسبی را در بحران‌های پیش‌رو ایجاد می‌کند. زیننده نیست مردمی که بعد از گذشت ۴ دهه از پیروزی انقلاب پای همهٔ سختی‌ها و مشکلات بوده‌اند، با ناآگاهی بعضی از آن‌ها، شاهد بروز اتفاقات ناگواری مثل **اغتشاشات دی ماه ۱۳۹۸** یا حوادث انتخابات ۱۳۸۸ برای تمامی مردم باشیم.^۱ همین مردم می‌توانند با زیرکی و بصیرت، در مواقع حساس و انتخاب‌های تأثیرگذار، مشارکت‌های سیاسی، راهپیمایی‌ها و... در زندگی خود و آیندگان تأثیر بسیار خوبی بگذارند، پس چرا از سیاست‌ورزی گریزان‌اند؟

این مقاله سعی دارد با بررسی دلایل سیاست‌گریزی، به **ضرورت مشارکت و حضور سیاسی مردم** در مسائل سیاسی - اجتماعی پردازد و از آنجا که حضور صحیح سیاسی، نیازمند فهم دقیق از معنای سیاست است، به مفهوم‌شناسی سیاست و سیاست‌گریزی نیز اشاره‌ای خواهیم کرد.

📌 تعریف واژه

«**سیاست**» در فرهنگ لغت عمید به معنای مدیریت کردن، درایت، باهوشی و خردمندی است^۲ و نقطهٔ مقابل آن؛ یعنی «**آپولیتیسیم**» به

۱. فتنه ۸۸ عدم تمکین به رأی مردم و قانون، خبرگزاری تسنیم، ۱۰ آذر ۱۳۹۲:

<https://b2n.ir/q42481>

۲. فرهنگ فارسی عمید، دکتر حسن عمید، ویرایش: فرهاد قربان‌زاده، نشر آشجع، ۱۳۸۹ ش،

واژه سیاست: <https://b2n.ir/g53556>

معنای سیاست‌گریزی، لاقیدی نسبت به سیاست و مسائل اجتماعی کشور است که منجر به خودداری از شرکت در جریان‌های سیاسی و نیز خودداری از مشی روشن سیاسی می‌شود.^۱

↳ ضرورت سیاست‌ورزی در زندگی

با تعریف واژه **سیاست**، روشن می‌شود که زندگی بدون سیاست می‌تواند فقط یک تصور ذهنی باشد؛ زیرا در دنیای واقعی غیرممکن است؛ چون زندگی هیچ‌کس بدون مشکل و بحران نیست. در شیوه مدیریت مشکلات و بحران‌ها به اندازه‌ای از **خردمندی** و **باهوشی** نیاز است که هرکس به همان اندازه سیاست‌ورز است. به عبارتی دیگر، وقتی نخواسته باشیم مدیریت مسائل و مشکلات زندگی شخصی و جامعه را به دست بگیریم و با خردمندی آن‌ها را حل و فصل کنیم، مجبور به بازی در زمین کسانی می‌شویم که در جریان‌های پیش رو مدیریت بهتری دارند.

با این تعریف، هیچ‌کس سیاست‌گریز نیست؛ دو چیز ممکن است از دسته به اصطلاح سیاست‌گریزان باشد؛ یعنی سیاست را طور دیگری معنا کرده و باور دارد. سیاست در نگاه این افراد، به گونه‌ای **دغل‌بازی**، **حیله** و **نیرنگ** است. چنانچه **امام علی** علیه السلام در پاسخ «مغیره بن شعبه»

۱. ر.ک: فرهنگ اصطلاحات و مکتب‌های سیاسی، پرویز بابایی، نشریه نگاه، ۱۳۹۱، ذیل واژه آپولیتیسیم.

که بقای معاویه را در شام، موافق سیاستِ روز می دانست، فرمودند: «به خدا سوگند! اشتباه می کنید. معاویه از من [سیاستمدارتر و] زیرک تر نیست؛ بلکه او دغل باز و فاسد است. من نمی خواهم دغل بازی کنم و از جاده حقیقت منحرف شوم و فسق و جور مرتکب شوم».^۱

بی تردید **سیاست** در میان علوم اجتماعی مدرن، پیچیده ترین و فراگیرترین علم است.^۲ امروزه دیگر فراگیر شدن سیاست در سطح اجتماعی (میان مردم)، ملی (میان مردم و دولت) و بین المللی (میان دولت ها و سازمان های جهانی) نشانگر حضور گسترده تمام مردم در این عرصه است و به همین دلیل، هر شخص در هر موقعیت و جایگاهی باشد؛ چه در روستایی دورافتاده کشاورز و دامدار باشد که خود در تأمین نیازهای شخصی اش خودکفا است^۳ و چه در شهرهای کلان باشد که در تأمین یک عدد نان نیز به دیگران وابسته باشد؛ به سیاست ورزی نیاز دارد و نمی تواند از آن فراری باشد. علم، آگاهی، شناخت، بصیرت و معرفت نسبت به ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... از جمله عواملی هستند که انسان را در پیچ و خم های زندگی اجتماعی و روزمره و در راه رسیدن

۱. نهج البلاغه، سید رضی، تحقیق و تصحیح: فیض الاسلام، انتشارات فقیه، قم، خطبه ۱۹۱، ص ۶۳۹.

۲. سیاست؛ رمزگشایی از یک مفهوم پرابهام، غلامحسین مقیمی، فصلنامه علمی پژوهشی علوم سیاسی، ش ۲۹، ۱۳۸۴ ش: <https://b2n.ir/e80088>.

۳. سیاست این شخص به حدی است که مدیریت دامداری و کشاورزی خود را در وآن راتوسعه می دهد.

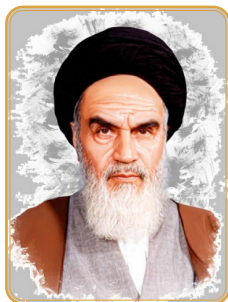

به اهداف مادی و معنوی هدایت و کمک می‌کنند. بدین معنا، روشن است هرچه این شناخت بیش‌تر باشد، انسان بهتر می‌تواند خود را با شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی وفق بدهد.

در عصر حاضر که به عنوان **عصر اطلاعات** مطرح است، آگاهی از تمامی وقایع و رخداد‌های مربوط به جهان و محیط اطراف، یکی از ضروری‌ترین نیازهای اجتماعی است تا انسان‌ها بتوانند با شناخت کامل از جهان اطراف خود، به **زندگی اجتماعی** مطلوب ادامه دهند.

🔴 پیشینه سیاست از نگاه امام خمینی علیه السلام و مقابله با جریان سکولار

در خاطرات **امام خمینی علیه السلام** آمده است: «... فردی به ملاقاتشان آمد و با حالت نصیحت به ایشان گفت: آقا! سیاست عبارت است از دروغ گفتن، خدعه، نیرنگ و خلاصه پدرسوختگی. آن را شما برای ما بگذارید!»^۱

این شخص با چنین تفسیری از سیاست، در پی آن بود که امام را از ورود به دنیای سیاست دور نگهدارد؛ اما امام با هوشیاری تمام به این نکته پی برده بود و همان لحظه به ایشان پاسخ داد: «... از اول ما وارد این سیاست که شما می‌گویید، نبوده‌ایم».^۲

۱. صحیفه امام، سید روح الله موسوی خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۹ ش ج ۱، ص ۲۶۹.

۲. همان.

امام در آغاز انقلاب فقط با یک شخصِ دارای چنین تفکراتی^۱ روبرو نبودند؛ بلکه جریاناتی اعم از روحانیون و غیرروحانیون که درصدد **جدایی اسلام از سیاست** بودند و مدام به امام می‌گفتند که یک روحانی باید به نماز و روزه مردم رسیدگی کند، روحانی را چه به سیاست و... که در آخر امام با فریادی کوبنده فرمودند: «والله! اسلام تمامش سیاست است. اسلام را بد معرفی کردند. سیاست مُدُن از اسلام سرچشمه می‌گیرد.»^۲ و «مگر سیاست چیست؟ روابط بین حاکم و ملت؛ روابط بین حاکم و سایر حکومت‌ها؛ جلوگیری از مفاسدی که هست. همه این‌ها سیاست است».^۳

این تفسیر امام از سیاست و حکومت اسلامی، پایه‌های محکم انقلاب اسلامی را بنا نهاد و خون هزاران شهید، آن را محکم‌تر ساخت. **امام خمینی** علیه السلام در تفسیر سوره حمد که مشخصاً موضوعات کاملاً مذهبی از دید عرفانی مورد بحث واقع شده، تعریف روشنی از سیاست بیان داشته‌اند که می‌توان گفت **جامع‌ترین تعریف** ایشان از سیاست مبتنی بر دین است: «سیاست این است که جامعه را هدایت کند و راه ببرد، تمام مصالح جامعه را در نظر بگیرد و تمام ابعاد انسان و جامعه را

۱. تفکر «جدایی دین از سیاست».

۲. صحیفه امام، ج ۱، ص ۶۵.

۳. همان، ص ۲۳۹.

در نظر بگیرد و این‌ها را هدایت کند به طرف آن چیزی که صلاحشان هست، صلاح ملت هست، صلاح افراد هست و این مختص به انبیاست. دیگران این سیاست را نمی‌توانند اداره کنند. این مختص به انبیا و اولیاست و به تبع آن‌ها به علمای بیدار اسلام...^۱.

🔴 نمونه سیاست‌های پیامبر ﷺ در برابر کفار

بررسی سنت و شیوه زندگی پیامبر ﷺ و نیز مقابله ایشان با قریش در دو برهه که اصول حاکم بر این دو زمان نیز یکی هستند، همچنین در طول ۲۳ سال رسالت ایشان، بیانگر سیاست دقیق و الهی حضرت ﷺ است. ایشان در برابر قریش که خود نیز از آن‌ها بود، سیاست‌های جداگانه‌ای اجرا کردند و برای غلبه بر قریش که دشمن اصلی ایشان در کل دوران رسالتش، چه در مکه و چه در مدینه بود، با مشکلات زیادی مواجه شدند؛ ولی توانستند با یک جهت‌گیری کاملاً عقلانی و واقع‌گرایانه، به تدریج بر تمام آن‌ها غلبه کنند.^۲

مثلاً در دوران مکه و آغاز رسالت که دوران ضعف مؤلفه‌های قدرت پیامبر ﷺ بوده است، برخورد حضرت با قریش مبتنی بر سیاست کاملاً

۱. تفسیر سوره حمد، سید روح الله موسوی خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته، تهران، ۱۳۸۴ ش، ص ۲۴۶.

۲. اخلاق مداری در سیاست علوی، مقصود رنجبر، نشریه پگاه حوزه، ش ۲۶۳، ۱۳۸۸ ش.

تدافعی و اجتناب از هرگونه درگیری بود تا مانع از گسترش دعوت آن حضرت نباشد؛ زیرا قریش مکه عامل اصلی عدم گسترش اسلام بودند و عمده قبایل مکه و اطراف آن، به دلیل نفوذ قریش و موقعیت مسلط آنان، از گرایش به اسلام امتناع می‌کردند و تا زمانی که قریش در مکه و منطقه حجاز تسلط داشتند، مانع اساسی در راه دعوت بودند.^۱

اما سیاست پیامبر ﷺ برای دفع قریش در مدینه، تهاجمی و دقیقاً عکس سیاست مکه بود. حضرت ابتدا باید رگ حیاتی قریش؛ یعنی تجارت آنان که در سایه امنیت ممکن بود و در واقع انگیزه قریش را در مخالفت با آیین جدید که حفظ تجارت و منافع خودشان بود، مورد هدف قرار می‌داد. این سیاست با حملات مسلمانان به کاروان‌های تجاری قریش آغاز شد^۲ و پیامبر ﷺ بعد از هفت ماه استقرار در مدینه، دستور ناامن کردن کاروان‌های تجاری را دادند و سریه‌ها و غزواتی (مثل بواط و ذات العشیره) رخ داد.^۳

از سیاست‌های بسیار مهم پیامبر ﷺ جریان صلح حدیبیه بود که اوج درایت، سیاست، عقلانیت، واقع‌گرایی و زمان‌شناسی حضرت به شمار می‌آید.^۴ صلح حدیبیه یکی از مهم‌ترین قراردادهایی است که پیامبر ﷺ منعقد کرد

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان.

و به تنهایی نتایجی معادل تمام غزوات پیامبر ﷺ به دنبال داشت که در نهایت به فتح بدون خونریزی مکه منتهی شد.

تاریخ، به خصوص تاریخ ائمه علیهم السلام همیشه باعث عبرت آیندگان بوده و هست؛ اما درست فهمیدن موضوعات و شیوه برخورد‌های ایشان با دوستان و دشمنان در موقعیت‌های زندگی است که باعث عبرت‌گیری درست می‌شود؛ ولی اگر همین تاریخ سراسر الگوی ائمه علیهم السلام به درستی تحلیل و بررسی نشود، باعث کج فهمی‌های منجر به تکرار اتفاقات و حوادث ناگوار می‌شود. به عنوان مثال، عدم شناخت شیوه‌های برخورد پیامبر ﷺ با قبایل یهود در مدینه مایه دستاویز دولت دوازدهم و به اصطلاح ماله‌کشی اشتباهات و مشروعیت‌سازی انتخاب‌های وی در بروجام و پسابرجام شد که بحمدالله جامعه مذهبی و علمی کشور به خوبی در مقابل آن ایستادند.^۱

📌 سیاست‌گریزی و رفع آن

با توضیحات فوق، گاهی حکومت‌ها، رهبران و مدیران سیاسی به عمد و با هدف دور نگه داشتن مردم از جریان‌ات سیاسی، آن‌ها را از مسائل کشور و جامعه خود به مطالب فرعی و حاشیه‌ای هدایت می‌کنند که این امر به سیاست‌گریزی جامعه می‌انجامد.

۱. خبرگزاری تسنیم: <https://tn.ai/2138924>.

در عصر حاضر که فضای باز سیاسی و شبکه‌های اجتماعی شرایط جدیدی را برای جامعه ایجاد کرده است و انواع و اقسام نظریات و تحلیل‌های مختلف ارائه می‌گردد، نمی‌توان بدون آگاهی سیاسی، موضع مناسبی برای زندگی مطلوب داشت؛ بلکه باید با **آگاهی و بصیرت لازم** و شناخت حقوق و وظایف خود و جامعه، در برابر رویدادها و چالش‌ها، موضعی منطقی و درست اتخاذ نمود. هرچه شناخت انسان نسبت به وقایع، رخدادها، جریان‌ات اجتماعی، سیاسی و... بیش‌تر باشد، کم‌تر دست‌خوش لغزش‌ها و انحرافات خواهد شد و بدین وسیله می‌تواند آنچه را که اتفاق می‌افتد، **درست تحلیل** و تفسیر نموده، **حق و حقیقت** را از باطل تفکیک کند.

بی‌شک اگر افراد جامعه از تمام تحولات و جریان‌ات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... تصویر روشن و درک صحیحی داشته باشند، می‌توانند در عرصه‌های مختلف زندگی، موضعی درست و منطقی اتخاذ نمایند.

✦ سخن آخر

در مجموع روشن می‌شود چگونگی **ارتباط با جهان**، راهی جز استفاده از سیاست ندارد؛ چه سیاست داخلی و برنامه‌ریزی‌های دقیق و چه سیاست بین‌الملل؛ کما این‌که **پیامبر ﷺ** در ۲۳ سال حیات رسالت خود، این مهم را به امت خود آموزش دادند.

هر شخصی که کشور خود را دوست دارد، نمی‌تواند نسبت به مسائل سیاسی - اجتماعی کشور خود بی‌طرف بماند و در سیاست ادعای بی‌طرفی داشته باشد، حتی اگر سیاست‌مدارانی با رفتار و اعمال نادرست، جامعه را به تشنج بکشند.

آپولیتیسیم و بی‌طرفی سیاسی، کاملاً به سود دولتمردانی است که به جای خدمت به مردم، می‌خواهند برای خودشان کسب ثروت و قدرت کنند. آنان طبقه زحمتکش جامعه را از شرکت در انتخابات و تعیین سرنوشت خود و... دور می‌کنند. شاید یکی از دلایل تبیین و روشن‌گری رهبر معظم انقلاب علیه‌السلام نیز همین سیاست‌ورزی است.^۱

سیاست‌ورزی درست، باعث انتخاب شایسته سیاستمداران در انتخابات‌های کشور و در نتیجه شایسته‌سالاری می‌شود، پس نمی‌توان انتخابات‌ها را نادیده گرفت.

در یکی از تجمعات سیاسی دنیا، عبارتی چشم‌عکاسان را جلب کرد: «سیاستمداران بد، با مردم خوبی که رأی نمی‌دهند، انتخاب می‌شوند!»^۲

۱. وبسایت فارسی حضرت آیت الله خامنه‌ای علیه‌السلام: <https://khl.ink/f/48855>.

۲. پایگاه خبری آفتاب: <https://b2n.ir/zj54255>.

الاء محموا

- موضوع اصلی: قرآن کریم
- موضوع فرعی: ترجمه و مفاهیم سوره مبارکه توحید
- مفادب: دانش‌آموزان ابتدایی دوره اول
- قالب: کلاس داری
- مدت زمان تقریبی مطالعه: ۵ دقیقه

■ مهدی قانع پور

درسنامه سوره توحید

↓ شروع

سلام بچه‌های عزیز! خوب هستید؟ امیدوارم همیشه حالتون خوب باشه.

خوب بچه‌ها! اول هرکار، به نام خدا

به نام خداوند گلبرگ و آب
 خداوند قرآن و آیات ناب
 به نام خداوند دریا و رود
 خدایی که جز او خدایی نبود^۲

↓ ایجاد انگیزه

بچه‌ها! شنیدید میگن نباید از توی پارک یا باغ دیگران گل بچینی؟

یا بعضیا میگن چیدن گل کار خوبی نیست و گل فقط برای دیدن و

بویدنه؛ نه چیدن و از شاخه جدا کردن؟

۱. کلمات کار و نام، با کشش و لحن سؤالی باشند.

۲. مربی یکبار شعر را می‌خواند و هم‌زمان روی تخته می‌نویسد و در صورت تمایل بچه‌ها می‌توانند

شعر را با مربی هم‌خوانی کنند.

❓ خوب، نظر شما چیه؟

بله بچه‌های عزیز! گل‌ها ویژگی‌های قشنگ زیادی دارن: زیبایی، بوی خوش، رنگ‌های قشنگ، بعضی گل‌ها برای ساخت دارو استفاده میشن یا ما گل رو به کسایی که دوستشون داریم، هدیه میدیم.

بعضیا کارشون کاشت گل برای استفاده‌های مختلفه. اون افراد گل میکارن تا وقتی بزرگ شد، بچینن و بفروشن. اصلاً شغلشون همینه. حرف ما در مورد چیدن گل از پارک و باغ مردمه. به نظر شما چیدن گل از پارک‌ها و باغ دیگران کار درسته؟

اما من یک باغ گل سراغ دارم که گل‌هاش هم زیباست، هم خوش بو و هم چیدن گل از اونجا نه تنها کار بدی نیست؛ بلکه اتفاقاً کار خیلی خوبیه! تازه، هرچی گل از این گلستان بچینی، گل‌هاش تمومی نداره. یک خبر خوب دیگه این‌که گل‌های این باغ هیچ وقت پژمرده نمیشن! می‌پرسید این باغ گل کجاست؟ زیاد منتظرتون نمی‌ذارم.

جوابش قرآنه

بله، قرآن. آیات خدا مثل شاخه‌های گل هستند. همون‌طور که شما با نگاه به گل‌های زیبا، شادی و آرامش پیدا می‌کنین، نگاه به آیات

۱. مشارکت کودکان در بحث.

۲. جواب با کمی مکث و همراه با نوشتن روی تخته بیان شود.

قرآن هم باعث نشاط و آرامش میشه. گل می‌تونه یک هدیه خیلی خوب باشه، شما می‌تونید قرآن و آیه‌های اون رو به پدر و مادر و دوستان خودتون هدیه بدید. این هدیه دادن می‌تونه این طور باشه که برای اون‌ها قرآن بخونید تا گوش بدن یا ثواب تلاوت قرآن رو به اون‌ها هدیه کنید. بچه‌ها! همون طور که گفتم، بعضی گل‌ها دارویی هستند و بیماری‌ها رو خوب می‌کنن. آیات قرآن هم برای بیمارهای روحی انسان، مثل بداخلاقی، عصبانیت و... مثل دارو می‌مونن و اون‌ها رو خوب می‌کنن.

قرآن رفیق دل هر آدمه
هرچی بخونی، بشنوی، باز کمه
یه گل بیاز این گلستان بچین
روشن بشه قلب تو یک عالمه^۱

خوب بچه‌های عزیز! گفتیم که آیه‌های قرآن مثل گل‌های زیبا هستند که می‌تونیم اون‌ها رو بچینیم، حالا چطوری گل‌های قشنگ قرآنی رو بچینیم؟^۲ آفرین! ما می‌تونیم با شنیدن، خوندن یا حفظ کردن آیات، از گل‌های قرآن استفاده کنیم و اون‌ها رو برای خودمون بچینیم.

حالا این گل‌های دوست‌داشتنی رو کجانگهداری کنیم؟ جای این گل‌ها، توی قلب و دل انسانه. تو بعضی احادیث اومده که قلب ما مثل حرمه، حرم خدا.^۳

۱. شاعر: مهدی قانع‌پور.

۲. مربی کمی مکث می‌کند تا بچه‌ها جواب‌هایشان را ارائه کنند.

۳. «قال الصادق عليه السلام: القَلْبُ حَرَمُ اللَّهِ فَلَا تُسْكِنُ فِي حَرَمِ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ؛ دل حرم خداست، پس در حرم خدا، غیر خدا را ساکن مکن.» بحار الانوار، محمدباقر مجلسی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ق، ج ۶۷، ص ۲۵.

حرم، یعنی جای پاکی و خوبی که نباید آلوده بشه. قلب ما آدم‌ها می‌تونه مثل یک گلدون بلوری قشنگ باشه که جای گل‌های زیبا و خوش‌بوی قرآنه.

بیایید امروز با هم یک گل از باغ گل قرآن بچینیم و اون رو برای همیشه توی گلدون بلوری قلبمون حفظ کنیم.

👉 تنوع^۱

ولی قبلش چندتا معما:

🔺 بچه‌ها! اسم کدوم سوره است که اگر معنای اسمش، تو قلبمون

باشه، کارهای خوبمون قبول میشه؟^۲

یه راهنمایی: اگر حرف اولش رو برداریم معناش میشه «آزاد»!

آفرین بچه‌ها! **سوره توحید** یا «قل هو الله» که اسم دیگرش **اخلاص**

هست. اگر ما اخلاص داشته باشیم، کارهای خوبمون رو خدا قبول

می‌کنه. اگر «الف» رو از اول اخلاص برداریم، میشه خلاص؛ یعنی آزاد.

اخلاص یعنی من کارهای خوبم رو چون خدا دوست داره انجام می‌دم

برای همین کارهایی که با اخلاص باشه ما رو از دام شیطان آزاد می‌کنه.

۱. مربی به فراخور حال می‌تواند تنوع را زیاد یا کم کند.

۲. اگر جواب گفته شد، تشویق کنید و ادامه دهید و اگر جواب ندادند، ادامه همراه با راهنمایی

که در متن آمده است باشد.

- ◀ خوب، یه سؤال دیگه: کدوم سوره است که اسمش یکی از اصول دین ماست؟ آفرین! همین **سوره توحید**؛ چون یکی از اصول دین ما، توحیده.^۱
- ◀ سؤال بعدی: حالا کی میدونه اسم کدام سوره است که اگر حرف اولش رو برداریم، اسم پسرונה میشه؟
- آفرین! بازم **سوره توحید** هست که اگر حرف «تا» رو از اولش برداریم، میشه وحید.^۲
- ◀ خوب بچه‌ها! کی می‌تونه توی ۳۰ ثانیه کل قرآن رو تلاوت کنه؟^۳
- بیا یه با هم **سوره توحید** را سه بار بخونیم.^۴
- دیدید که خوندن سه بار سوره توحید، تقریباً ۳۰ ثانیه زمان برد! در احادیث آمده هر کسی سوره توحید رو **سه مرتبه** بخونه، مثل اینه که کل قرآن را تلاوت کرده.^۵

۱. در این بخش مربی می‌تواند به صورت کوتاه و ضمنی برای کودکان اصول دین را نام ببرد.

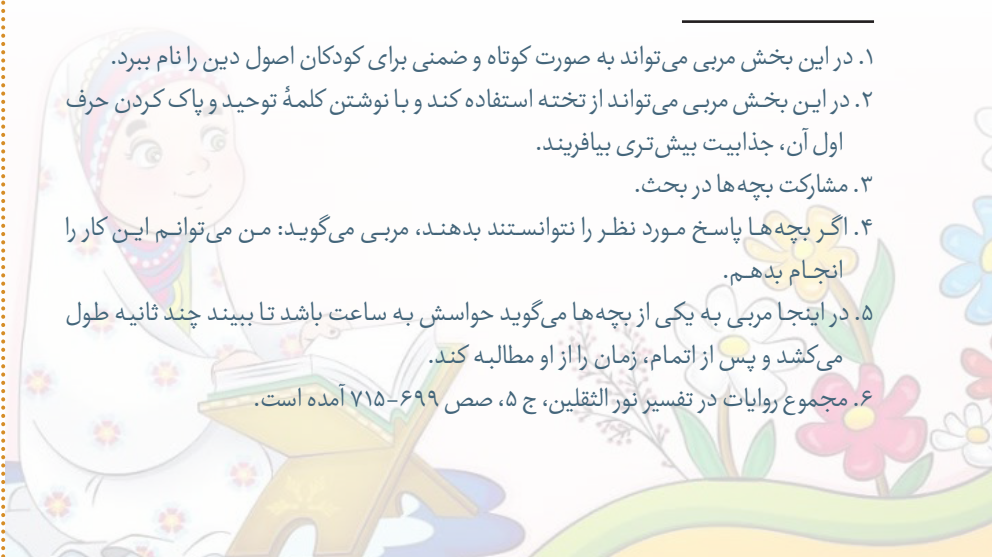
۲. در این بخش مربی می‌تواند از تخته استفاده کند و با نوشتن کلمه توحید و پاک کردن حرف اول آن، جذابیت بیشتری بیافریند.

۳. مشارکت بچه‌ها در بحث.

۴. اگر بچه‌ها پاسخ مورد نظر را نتوانستند بدهند، مربی می‌گوید: من می‌توانم این کار را انجام بدهم.

۵. در اینجا مربی به یکی از بچه‌ها می‌گوید حواسش به ساعت باشد تا ببیند چند ثانیه طول می‌کشد و پس از اتمام، زمان را از او مطالبه کند.

۶. مجموع روایات در تفسیر نور الثقلین، ج ۵، صص ۶۹۹-۷۱۵ آمده است.

👉 قالب‌ها (قالب عدی):

همه ما با سوره توحید یا اخلاص آشنایی داریم. بیا یاد یکبار دیگر این سوره زیبا رو با دقت بیشتر مرور کنیم.^۱

بچه‌ها! در این سوره با پنج تا از اسامی و صفات خدا آشنا می‌شیم؛ پنج نکته در مورد خدا که اگر اونارو خوب یاد بگیریم، دوستیمون با خدا بیش‌تر میشه. پنج اسم یا صفتی که توی این سوره در مورد خدا خیلی خوب بیان شده:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

به نام خداوند بخشنده مهربان!

ما باید همه‌ی کارهامون رو با این آیه زیبا شروع کنیم. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: در ابتدای هر کار کوچک و بزرگی «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» بگویید!^۲

«قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

[ای پیامبر! بگو: او خداوند یگانه است.]

«الله» اسم مخصوص خداست. این نام مقدس ۹۸۰ بار در قرآن آمده. این آیه زیبا به ما می‌گه خدا «أحد»؛ یعنی **یکتا** و **یگانه** است.^۳ یعنی توی تمام جهان هیچ کسی مثل خدا وجود نداره و خدای ما بی‌نظیره.

۱. مبلغین و مربیان محترم می‌توانند برای نمایش آیات به دانش‌آموزان، از پاورپوینت، تراکت یا کاغذ از قبل آماده شده نیز استفاده کنند.

۲. «فَقُولُوا عِنْدَ افْتِتَاحِ كُلِّ أَمْرٍ صَغِيرٍ وَ عَظِيمٍ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.» التوحید، محمد بن علی بن بابویه شیخ صدوق، مؤسسه عمران مساجد، تهران، ۱۳۶۳ش، ص ۲۳۵، ح ۵.

۳. قاموس قرآن، علی‌اکبر قرشی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۱ش، ج ۱، ص ۳۴.

«اللَّهُ الصَّمَدُ»

خدا بی نیاز است [نیازمندان فقط به او رو می کنند].

وقتی ما تشنه یا گرسنه میشیم؛ یعنی نیاز به آب و غذا داریم. ما آدم‌ها نیازهای زیادی داریم: آب، غذا، لباس، خونه، خواب و خیلی چیزهای دیگه؛ اما خدا به هیچ چیزی نیاز نداره. «صمد» یعنی بی نیاز.^۱ چه خوبه که خدای ما هیچ نیازی نداره. فرض کنید اگر خدا نیاز به خواب داشت، اون موقع بعضی وقت‌ها نمی‌تونستیم باهاش صحبت کنیم؛ ولی الان ما همیشه می‌تونیم با خدای بی نیاز صحبت کنیم.

«لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ»

نه فرزند دارد و نه فرزند کسی است.

بعضی آدم‌ها که خدا رو خوب نمی‌شناسن، مثل بت پرست‌ها، می‌گن خدا فرزند داره. این آیه میگه خدا نه فرزندی داره و نه خودش فرزند کسی هست.

«وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»

و هیچ همتایی ندارد.

«کفو» در این آیه، یعنی مثل و مانند.^۲ ممکن بود در زمان پیامبر ﷺ یا حتی در این زمان، کسانی مثل بت پرست‌ها بگن ما هم خدایی داریم مثل خدای شما؛ اما خدا در این آیه می‌فرماید: برای خدا مثل و ماندنی

۱. همان، ج ۴، ص ۱۵۰.

۲. مجمع البحرین، فخرالدین طریحی، نشر مرتضوی، تهران، ۱۳۷۵ش، ج ۱، ص ۳۵۹.

وجود ندارد. پس این سوره به ما یاد می‌دهد که خدای عزیز و دوست داشتنی ما یکتا، بی‌نیاز و بی‌مانند است.

حالا چیزهایی که از این سوره یاد گرفتیم رو با این شعر^۱ با هم مرور می‌کنیم:

گفته خدا به احمد، بگو خدا هست احد
 احد یعنی یگانه، خدای این جهان
 گفته خدا به احمد بگو که هستم صمد
 صمد یعنی بی‌نیاز، لایق حمد و نماز
 گفته بگو لم یلد، یعنی نبوده والد
 یعنی نداره فرزند، خالق احم و لبخند
 مامان بابا نمی‌خواد، خالق بارون و باد
 نداره مثل و مانند، خدای بی‌همانند
 شبیه او کسی نیست
 یاد بگیری میشی بیست^۲

برای دانلود سبک‌های پیشنهادی اجرای شعر اسکن فرمایید.

۱. شاعر: مهدی قانع‌پور.

۲. سبک‌های پیشنهادی برای اجرا: لاله‌الاله‌الله سامی یوسف و ای لشکر حسینی از آهنگران.

- **موضوع اصلی:** حضرت زهرا علیها السلام
- **موضوع فرعی:** دلیل هجوم به منزل حضرت زهرا علیها السلام
- **مفادطب:** دانش آموزان متوسطه اول و دوم
- **مناسبت:** دهه فاطمیه و شهادت حضرت زهرا علیها السلام
- **قالب:** پرسش و پاسخ

پاسخ به سؤالات دانش آموزان

؟ سؤال

چرا بعد از شهادت رسول خدا به خانه حضرت زهرا علیها السلام حمله کردند و اصلاً چرا امیرالمؤمنین علیه السلام سکوت کرد و کاری انجام نداد؟

↘ پاسخ:

روزهای بعد از شهادت پیامبر صلی الله علیه و آله از مهم ترین و تأثیرگذارترین روزهای تاریخ اسلام است؛ روزهایی که بیش تر مسلمان ها نتوانستند از یک امتحان بزرگ، سربلند بیرون بیایند و مسیر تاریخ تحت تأثیر

قرار گرفت و خیلی از کسانی که در روز عید غدیر با امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ بیعت کرده بودند، پای عهد خویش نماندند و با ضعف، سستی، بی‌خیالی، ترس، طمع و... تن به بیعت با کسی غیر از امام دادند و به فرمایش چندین باره **پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** در مورد **جانشینی و خلافت** بعد از خودشان^۱ اعتنا نکردند و هنوز پیکر **پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** دفن نشده، شورایی به نام **سقیفه** تشکیل دادند و خلافت **پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** را غصب کردند،^۲ سپس با ترفندهای گوناگون از مردم بیعت گرفتند و متأسفانه مردم امام را تنها گذاشته و بدون توجه به پیامدهای آن، با ابوبکر بیعت کردند.

در این میان، تعداد کمی از اصحاب با وفا و بصیر **رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** مانند **مقداد، عمار، سلمان** و... به عنوان اعتراض در خانه **حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَامُ**

۱. مثلاً در جریان نزول آیه: [وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ] وقتی پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نزدیکان خود را به اسلام دعوت نمودند، اولین کسی که لبیک گفت، امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ بود و پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نیز از همانجا حضرت را به عنوان وصی و جانشین خویش معرفی فرمود. تا روز عید غدیر نیز چند مرحله و به شیوه‌های مختلف این برتری و لیاقت جانشینی مطرح گردید و واضح‌ترین و صریح‌ترین مورد آن نیز روز عید سعید غدیر بود.

۲. تاریخ کامل، ابن اثیر، ترجمه: سید حسین روحانی و حمیدرضا آزیر، انتشارات اساطیر، ۱۳۸۰ ش، ج ۳، ص ۱۱۹۹.

تحصن کردند تا این که هواداران ابوبکر با سلاح و شمشیر آمدند و تهدید کردند که اگر تحصن را تمام نکنید، شما را می کشیم. در آن شرایط، مهم ترین چیز برای امام علی علیه السلام این بود که در جامعه اسلامی جنگ داخلی اتفاق نیفتد!

اگر کمی به شرایط آن زمان توجه کنیم، خیلی از مسائل روشن می شود:

① اسلام تازه گسترش پیدا کرده بود و مردم در مناطق مختلف با آگاهی از تعالیم اسلام، به آن می پیوستند. بنابراین، حکومت ها و افرادی که قصد زور گفتن و پادشاهی سایر ملت ها را داشتند، با اسلام دشمنی می کردند و فقط کافی بود متوجه شوند بین مسلمانان اختلاف و جنگ رخ داده است.

جامعه اسلامی آن روزها در شرایط خاصی بود و سپاهی از مسلمان ها به فرماندهی «اسامة بن زید» به دستور پیامبر صلی الله علیه و آله از مدینه بیرون رفته بودند و پشت آنان به جامعه امن و آرام مسلمان ها گرم بود. سپاهیان یک جامعه جزئی از آن جامعه هستند. اگر مردم مشغول جنگ داخلی شوند، چطور می توانند مقابل دشمن بیرونی ایستادگی کنند؟

۲ از طرف دیگر بیش تر مردم، تازه مسلمان شده بودند و ایمانی قوی نداشتند و برخی چون اطرافیان شان مسلمان شده بودند، اسلام را پذیرفته بودند؛ اما هنوز ته دلشان تردیدهایی داشتند! کافی بود بین مسلمان ها جنگ داخلی در بگیرد تا ایمان آن افراد هم برباد برود.

ضمن این که بین مسلمان ها کسانی بودند که هنوز به افکار و عقاید جاهلیت تمایل داشتند یا حتی یهودی بودند و در ظاهر مسلمان شده بودند و به تعبیری منافق به شمار می رفتند. این افراد فقط برای این که در حکومت قدرتمند اسلامی باشند، به ظاهر اسلام آورده بودند، پس اگر جنگ داخلی رخ می داد، این افراد نیز قطعاً به آن دامن می زدند و در جنگ روانی علیه دین اثر می گذاشتند و به اصل و اساس اسلام ضربه می زدند.

این دلایل و حرف های زیاد دیگر، باعث شد تا امیرالمؤمنین علیه السلام راضی نباشند جنگی در بگیرد، پس در هجوم اول، تحصن و اعتراض به صورت مسالمت آمیز و به دستور امیرالمؤمنین علیه السلام پایان گرفت.

دستگاه غاصب خلافت خوب می دانست که حضرت مأمور به سکوت است و مصلحت عمومی جامعه و اساس اسلام را قطعاً بر منافع خویش؛

بلکه بر حق مسلم خود ترجیح می دهد. به همین خاطر، اندکی بعد مهاجمین دوباره به دستور غاصبان خلافت، به خانه امیرالمؤمنین علیه السلام هجوم آوردند؛ اما این بار برای این که از امیرالمؤمنین علیه السلام بیعت بگیرند، آمدند. بیعت امام همه چیز را تمام می کرد و اصحاب راستین پیامبر صلی الله علیه و آله و مردم مردد را که حتی بعضی ها شعار می دادند: تا علی بیعت نکند، ما بیعت نمی کنیم! متقاعد می کرد که به حکومت آن ها اعتراضی نداشته باشند.

در این هجوم، برخلاف انتظار هجوم آورندگان، حضرت فاطمه علیها السلام پشت در آمدند و وقتی فهمیدند، در را باز نکردند و از همان پشت در تلاش داشتند تا با صحبت کردن آنان را بازگردانند. طبیعتاً با این اقدام دختر رسول الله صلی الله علیه و آله که شأن و منزلت ایشان بر همه روشن بود، انتظار می رفت که مهاجمین شرم کنند و برگردند؛ اما آنان، در را آتش زدند تا به زور وارد خانه حضرت شدند. حضرت فاطمه علیها السلام در اثر ضربه مهاجمین به در، مجروح شده، فرزندشان پیش از موعد تولد، سقط شد.

کسانی که به منزل امیرالمؤمنین علیه السلام هجوم آوردند، رشادت، شجاعت و قدرت حضرت در جنگ های گوناگون را دیده بودند و خوب می دانستند

۱. تاریخ طبری، محمد بن جریر طبری، ترجمه: ابوالقاسم پاینده، انتشارات اساطیر، تهران، ۱۳۷۵ ش، ج ۳، ص ۲۰۲.

که اگر حضرت مأمور به سکوت نبود و درگیری موجب تضعیف اسلام نمی‌شد، چطور دمار از روزگار تک تکشان در می‌آورد؛ اما آن‌ها از این شرایط و موقعیت سوء استفاده کردند. البته در تاریخ اشاره شده است که امام علی علیه السلام یقۀ دومین خلیفه خود خوانده را که به دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله جسارت کرده و ضربه زده بود، گرفت و او را بر زمین کوبید و حتی مشتت بر صورتش فرود آورد؛ اما به خاطر وصیت پیامبر صلی الله علیه و آله و عهدی که با ایشان داشت، همین مقدار هم ادامه نداد^۱ و مهاجمین، شیر خدا را **مظلومانه**، با **دست بسته** و پیش چشمان فرزندان و یارانشان، برای بیعت اجباری به مسجد بردند.

نقل‌های «هجوم به بیت فاطمه علیها السلام» به دو گروه تقسیم می‌شود: یکی **هجوم اول** که منجر به شکسته شدن تحصن شد؛ دیگری **هجوم اصلی** که به **سوزاندن درب خانه امیرالمؤمنین علیه السلام** و **شهادت حضرت زهرا علیها السلام** ختم شد. پس دلیل اصلی سکوت امیرالمؤمنین علیه السلام پیشگیری از وقوع جنگ داخلی و جلوگیری از نابودی اساس دین خدا بود.

۱. روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم والسبع المثانی، ابی الفضل شهاب الدین السید محمود الألوسی البغدادی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ج ۳، ص ۱۲۴.

- **موضوع اصلی:** حضرت زهرا علیها السلام
- **موضوع فرعی:** ضرورت شناخت وجود مقدس حضرت زهرا علیها السلام و راه‌های شناخت
- **مفادطلب:** دانش‌آموزان متوسطه دوم
- **مناسبت:** دهه فاطمیه و شهادت حضرت زهرا علیها السلام
- **قالب:** سخنرانی کوتاه

سخنرانی کوتاه دانش‌آموزی

((ضرورت شناخت حضرت زهرا علیها السلام))

👉 ایجاد انگیزه

وقتی یک خیاط می‌خواهد لباس بدوزد، آن را از روی الگو می‌دوزد. اکنون تصور کنید الگوی خیاط دقیق نباشد و ایراد داشته باشد؛ لباسی که می‌خواهد بدوزد، چطور از آب در می‌آید؟! وقتی لباس خراب باشد، اصطلاحاً می‌گویند لباس به تنش زار می‌زند.

یکی از دلایلی که اغلب مردم زندگی به تنش زار می‌زند، این است که الگوی زندگیشان ایراد دارد. بله دوستان! معمولاً آدم‌ها از کسانی که به

عنوان الگو انتخاب می‌کنند، شناخت کافی ندارند. کسانی که به سراغ الگو گرفتن از سلبریتی‌ها می‌روند، اکثراً از **اخلاق** و **رفتار** آن‌ها شناخت خیلی کمی دارند و وقتی کمی از حقیقت زندگی واقعی آن‌ها مطلع می‌شوند، می‌فهمند که خود این افراد چقدر در زندگی‌های شخصی خود دچار مشکل هستند.

► می‌دانید چقدر از بازیگران، نویسندگان، خوانندگان یا ورزشکاران مطرح و پرتعداد دنیا، با **خودکشی** از دنیا رفته‌اند؟

► می‌دانید چقدر از این افراد **دچار افسردگی شدید** هستند؟

► می‌دانید آمار **طلاق** و **مشکلات شدید خانوادگی** بین این‌ها چقدر زیاد است؟ خیلی مهم است که آدم الگوی خودش را بشناسد.

اما **شهادت** می‌توانند برای زندگی ما الگوهای خوبی باشند؛ چون آن‌ها با فدا کردن جان خود، برای امنیت و آسایش این کشور و مردم، از تمام خوشی‌ها و لذت‌های خود گذشتند.

وقتی **مصطفی احمدی روشن** علیه السلام به شهادت رسید، بیش از ۳۰۰ دانشجو درخواست تغییر رشته داده، آن دانشمند شهید را الگوی خود قرار دادند^۱

۱. با ۳۲ سلبریتی که خودکشی کردند آشنا شوید، افکار نیوز،

شناسه خبر: ۸۲۷۲۴۸:۰۶۸۸۷۲/https://b2n.ir/a

۲. باشگاه خبرنگاران جوان، کد خبر: www.yjc.news689941

یا بعد از **شهادت حاج قاسم سلیمانی** علیه السلام خیلی‌ها واقعاً این شهید بزرگوار را الگو قرار دادند و سبک زندگی‌شان عوض شد. همچنین **شهید ابراهیم هادی** علیه السلام که یک جوان ورزشکار، بامرام و خوش اخلاقی بود، از پرتفدارترین شخصیت‌ها بین جوانان و نوجوانان است. یکی از چیزهایی که می‌تواند برای ما خیلی جذاب باشد، این است که بدانیم افراد مهم و آدم‌هایی که خودشان بزرگ و قهرمان هستند، از چه کسانی الگو می‌گیرند. این یک تحقیق خیلی جذابی می‌تواند باشد. بالاترین شخصیت حال حاضر دنیا قطعاً **امام زمان** علیه السلام است؛ چون کسی در زمان ما بالاتر، مهم‌تر و نزدیک‌تر از ایشان به خدا وجود ندارد. فکر می‌کنید از **نظر امام زمان** علیه السلام بهترین الگوی زندگی چه کسی است؟ خیلی جالب است، در حدیثی بسیار زیبا، **امام زمان** علیه السلام **حضرت زهرا** علیها السلام را الگوی خود معرفی می‌کنند.^۱

❖ اقناع اندیشه

چرا امام زمان علیه السلام مادرشان **حضرت زهرا** علیها السلام را الگو قرار می‌دهند؟ مگر حضرت زهرا علیها السلام چه ویژگی‌هایی دارند؟ اگر بخواهیم به این

۱. حضرت مهدی علیه السلام فرموده‌اند: «إِنَّ لِي فِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ أَسْوَةَ حَسَنَةَ؛ الْكُوِّ وَأَسْوَةَ نِيكُوِّ مِنْ، دَخْتَرٍ فَرَسْتَادَهُ خَدَاءَ اللَّهِ (فاطمه زهرا علیها السلام) است.» الغيبة، شیخ طوسی، مؤسسه معارف اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۱ق، ص ۲۸۶.

سؤالات جواب دهیم، باید آن حضرت را بیش تر بشناسیم. اشاره به دلیل انتخاب برخی نام‌ها برای ایشان و همچنین پرداختن به ابعاد مختلف زندگی **حضرت زهرا (ع)** باعث می‌شود ما آن وجود نورانی را بیش تر بشناسیم و بهتر درک کنیم که چرا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از آن حضرت **الگو** می‌گیرد. البته وجود نورانی ایشان چنان عظمت دارد که هرچه بیش تر حضرت را بشناسیم، بهتر می‌فهمیم که چقدر از شناخت حقیقت آن بانوی بزرگوار دستمان کوتاه است. بعضی چیزها این طور هستند.

مثل شناخت **عظمت عالم** که دانشمندان هرچه بیش تر دنیا را می‌شناسند، بیش تر می‌فهمند که نسبت به عظمت دنیا چقدر چیزهای ندانسته دارند. تا اینجا دانشمندان تخمین زده‌اند که آنچه با ابزار تلسکوپ و... قابل مشاهده است، در دنیا بیش از ۱۰۰ میلیارد کهکشان قابل رؤیت می‌باشد. فقط کهکشان راه شیری ما ۳۰۰ میلیارد ستاره مثل خورشید دارد. عظمت این اعداد را این طور می‌توانید درک نمایید که شروع به شمردن کنید. اگر برای شمردن هر عدد یک ثانیه زمان بگذارید، می‌دانید چند وقت دیگر به عدد یک میلیارد می‌رسید؟! حداقل ۳۱ سال دیگر. حال تصور کنید چند هزار میلیارد ستاره قابل مشاهده در دنیا وجود دارد؟ و چقدر از دانستنی‌ها که هنوز علم بشر توان درک آن را ندارد.

يا أحمد لولاك لما خلقت الأفلاك، ولولا علي لما خلقتك
وَلَوْلَا عَلِيٌّ لَمَا خَلَقْتُكَ
 يا أحمد لولاك لما خلقت الأفلاك، ولولا علي لما خلقتك

امام صادق عليه السلام به «مُفَضَّل بن عمر» می فرماید: آسمان اول در برابر آسمان دوم، مانند حلقه زرهی است افتاده در بیابان و هر آسمان تا آسمان بعدی به همین صورت است تا آسمان هفتم.^۱ این عظمت افلاک است. خداوند متعال به پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «يَا أَحْمَدُ! لَوْلَاكُمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكُ؛ ای احمد! اگر تو نبودی، جهان را نمی آفریدم.» بعد می فرماید: «وَلَوْلَا عَلِيٌّ لَمَا خَلَقْتُكَ، وَلَوْلَا فَاطِمَةُ لَمَا خَلَقْتُكُمَا؛^۲ اگر علی نبود، تو را و اگر فاطمه نبود، شما دو نفر را نمی آفریدم.» این بند اشاره به آن دارد که نتیجه و حاصل نبوت پیامبر صلی الله علیه و آله، امامت امیرالمؤمنین عليه السلام بوده و اگر این امامت نبود، آن نبوت حاصلی نداشت و امامت حضرت علی عليه السلام و به تبع آن، یازده امام دیگر، مرهون وجود حضرت زهرا عليها السلام است.

واقعاً درک عظمت وجود حضرت زهرا عليها السلام و درک حقیقت آن وجود نورانی، امکان پذیر نیست؛ اما به هر مقدار بتوانیم بیشتر بدانیم، از ایشان بیش تر تأثیر خواهیم گرفت. یکی از راه های شناخت حضرت این است که در مورد نام ها و القاب حضرت مطالعه کنیم؛ چون هر کدام از

۱. بحار الأنوار، محمدباقر مجلسی، دار إحياء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۳ق، ج ۸، ص ۱۵۳.

۲. عوالم العلوم والمعارف، عبدالله بحرانی اصفهانی، قم، مؤسسه الامام المهدي عليه السلام، ج ۱۱، ص ۴۳.

القاب اهل بیت علیهم السلام عالمی معنا و توضیح دارند که با توجه به معانی آن‌ها می‌توانیم آن بزرگواران را خیلی بهتر بشناسیم.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: حضرت فاطمه علیها السلام نزد خداوند **نه اسم دارند:** فاطمه، صدّیقه، مبارکه، طاهره، زکیه، راضیه، مرضیه، محدّثه و زهرا! اما در منابع حدیثی و زیارات، بالغ بر **چهل نام و لقب** برای حضرت گفته شده است که هرکدام از آن‌ها به بخشی از ابعاد وجودی آن بانو اشاره دارند.

به عنوان نمونه، یکی از معروف‌ترین این القاب «**فاطمه**» است. **امام صادق علیه السلام** می‌فرمایند: «إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةً لِأَنَّ الْخَلْقَ فَطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا؛^۱ آن حضرت فاطمه نامیده شد؛ چون مردم از رسیدن به معرفت او بریده شده‌اند و دستشان از شناخت (کامل) ایشان کوتاه است.» این یعنی آن وجود نورانی مثل آسمانی است که هرچه از آن بیش‌تر بدانیم، باز هم معترف خواهیم بود که چقدر عظمتش بیش‌تر از آن است که فکرش را می‌کردیم. البته دلایل و معانی دیگری نیز برای این اسم گفته شده است.

نقل است که امام صادق علیه السلام پس از شمارش اسامی **حضرت فاطمه علیها السلام** فرمودند: «أَتَدْرِي أَيُّ شَيْءٍ تَفْسِيرُ فَاطِمَةَ قُلْتُ أَخْبِرْنِي يَا سَيِّدِي قَالَ: فَطِمَتْ

۱. أمالی، شیخ صدوق، نشر کتابچی، تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۶ش، مجلس ۸۶، ح ۱۸.

۲. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۶۵.

مِنَ الشَّيْءِ! آیا می‌دانی تفسیر نام فاطمه چیست؟ گفتیم: مرا از آن آگاه سازید! فرمود: دوری از شر و بدی. «یا در حدیث دیگری فرمودند: رسول خدا ﷺ به حضرت علی علیه السلام فرمود: آیا می‌دانی برای چه فاطمه علیها السلام به این اسم نامیده شد؟ حضرت عرض کرد: چرا؟ پیامبر ﷺ فرمودند: برای آن که او و شیعیانش از آتش (جهنم) منع شده‌اند.^۲

یا اسم «راضیه» یعنی زنی که به مقدرات خداوند راضی باشد و «مرضیه» به معنی زنی است که به مقام رضا می‌رسد و خدا از او راضی است. اگر این اسامی را بفهمیم و از حضرت الگو بگیریم، می‌دانید چه تحولی در زندگی ما ایجاد می‌شود؟ این که در هر شرایطی، حتی در فشارها و سختی‌ها، ذره‌ای از ارتباط ما با خدا کم نشود و از او ناراضی نباشیم و این که در هر شرایطی، طوری زندگی کنیم که خدا از ما راضی باشد... یا «زهرا» به معنی درخشنده و تابان است؛ یعنی بانویی که چنان رنگ خدا گرفته که خودش نورانی و درخشنده شده؛ چون خداوند در قرآن خود را نور آسمان و زمین معرفی می‌کند: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾.^۳ یا «طاهره» به معنی زنی است که دور از هرگونه ناپاکی باشد.

۱. کشف الغمّة في معرفة الأئمة عليهم السلام، علی بن عیسیٰ اربلی، دارالاضواء، ۱۴۰۳ ق، ج ۱، ص ۴۶۳.

۲. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۱.

۳. نور / ۳۵.

بینید که هرکدام از این اسم‌ها چقدر معنا دارد و تا چه اندازه می‌تواند در زندگی‌ها الگوسازی کند؟! چون برای هر یک از این اسم‌ها، در زندگی حضرت نشانه‌هایی وجود دارد که در تاریخ و احادیث به آن‌ها اشاره شده است. داستان‌های خواندنی زندگی **حضرت زهرا** علیها السلام برای هر انسانی جذابیت دارد. مثلاً پاکی و پاکدامنی که در لقب «**طاهره**» مورد توجه است: وقتی با مردی نابینا مواجه می‌شوند، خود را پوشانده و رو می‌گیرند. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: او نابیناست و تو را نمی‌بیند؛ اما حضرت برای آن‌که حجب و حیا رعایت شود، این کار را می‌کند! لذا یکی از جاهایی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در مورد **حضرت زهرا** علیها السلام می‌فرمایند: «فداها أبوها؛ پدرش به فدایش.» همین جاست!

یا نام «**مبارکه**» که اشاره به برکات بی‌نظیر وجودی ایشان دارد، ما را به یاد داستان گردن‌بند پربرکت ایشان می‌اندازد. وقتی فقیری به منزل ایشان می‌آید و درخواست کمک می‌کند، حضرت چیزی در خانه نداشتند، فقط یک پوست گوسفند در خانه بود که رختخواب امام حسن و امام حسین علیهم السلام به حساب می‌آمد، آن را می‌آورند که به او بدهند؛ اما آن قدر کم ارزش بود که فقیر آن را قبول نکرد!

۱. المناقب، ابن شهر آشوب مازندرانی، نشر علامه، قم، ۱۳۷۹ق، ج ۳، ص ۳۴۳.

بعد حضرت گردنبندی که ظاهراً دختر حضرت حمزه سیدالشهدا برای ایشان درست کرده بود، باز می‌کنند و به او می‌دهند، می‌گویند: این را به مسجد ببر و بفروش. آن فقیر آن گردنبند را به مسجد می‌برد و ماجرا را به رسول الله ﷺ می‌گوید. حضرت به یاران خود فرمودند: چه کسی خریدار این گردنبند است؟ یکی از یاران حضرت چندین شتر و لباسی گران قیمت و مقدار زیادی پول به آن فقیر داده و آن گردنبند را می‌گیرد، سپس آن را در دستمال پیچیده و معطر می‌کند، به غلامش می‌دهد و می‌گوید: این را به حضرت زهرا علیها السلام بده و خودت نیز از این به بعد در خدمت آن بانو باش.

وقتی حضرت زهرا علیها السلام آن گردنبند را گرفتند، آن غلام را در راه خدا آزاد کردند. غلام بعد از آزادی لبخندی زد و گفت: چه گردنبند بابرکتی! فقیری را غنی کرد، بی‌لباسی را پوشاند، غلامی را آزاد کرد و سرانجام به صاحبش برگشت! مصداق این‌گونه برکات و کرامات در زندگی حضرت بسیار زیاد است.

اما یکی دیگر از القاب حضرت فاطمه علیها السلام «محدثه» است. برای درک بیش‌تر عظمت وجود پرنور حضرت زهرا علیها السلام جا دارد به معنای این نام نیز اشاره کنیم. بر اساس بعضی از روایات، بعد از شهادت پیامبر صلی الله علیه و آله خداوند مکرر فرشته‌ای (و در برخی روایات، جبرئیل علیه السلام) را نزد حضرت

۱. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۵۶، ح ۵۰.

می فرستاد تا ایشان را در غم پدر بزرگوارشان دلداری دهد و از مکان و جایگاه رسول خدا ﷺ در بهشت آگاه کند و با حضرت دربارهٔ مطالب مختلف به گفت و گو بنشینند. حضرت سخنان آن فرشته را به امام علی علیه السلام منتقل می کرد و آن حضرت آن ها را می نوشت.

در روایات ما از کتابی به نام «**مصحف فاطمه** علیه السلام» اسم برده شده است که این گفتگوها در آن نوشته شده است. این کتاب که پر از اسرار عالم می باشد، اکنون در دست **امام زمان** علیه السلام قرار دارد و شاید مطالب عجیب و عمیق این کتاب اسرارآمیز نیز در الگوگیری امام زمان از **حضرت زهرا** علیه السلام مؤثر باشد.

ممکن است بپرسید: مگر بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله که خاتم الانبیاء و المرسلین بوده، جریان وحی قطع نشد؟ در پاسخ باید گفت: طبق آیات قرآن، این که فرشته بر افراد صالح نازل می شود یا خداوند با بنده ای از بندگان خود ارتباط بگیرد، ایرادی ندارد و این ارتباط اصلاً اختصاصی به پیامبران نداشته که بخوهد با **پیامبر خاتم** صلی الله علیه و آله ختم شود و آیات زیادی در قرآن به ارتباط ملکی از جانب خدا با غیر پیامبران اشاره کرده اند. مثلاً **حضرت مریم** علیه السلام^۱ و سخن گفتن خدا با مادر حضرت موسی که قرآن آن را وحی می خواند.^۲

۱. آل عمران / ۴۲، ۴۳ و ۵۴.

۲. قصص / ۷.

وقتی طبق قرآن امکان ارتباط خدا و فرشتگان با غیر پیامبران پذیرفته شد، قطعاً امکان این ارتباط با شخصیتی که به فرمودهٔ پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سرور همهٔ زنان عالم در تمام زمان‌ها معرفی شده است، به طریق اولی پذیرفتنی خواهد بود.

گریز

گفتیم که ملائکه در خانهٔ حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَام رفت و آمد داشتند و جبرئیل امین عَلَيْهِ السَّلَام با آن همه جایگاه والا نزد خدا و حتی پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بی اجازه به این خانه وارد نمی‌شدند؛ اما دل‌ها بسوزد برای آن لحظه‌ای که در این منزل را آتش زدند... در دعای ندبه می‌خوانیم: در تمام خانه‌هایی که به مسجد باز می‌شد، بسته شد، جز در منزل حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَام و امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام؛^۱ اما آن در را آتش زدند و بی اجازه و به زور وارد این خانه شدند و خدا می‌داند پشت آن در نیم سوخته چه بر سر آن انسیهٔ الحوراء عَلَيْهَا السَّلَام آمد؟!

۱. «و سدّ الابواب إلا بابه.»

10

دی

جمادی الاولی/جمادی الثانیه ۱۴۴۲
December 2021/January 2022

شنبه یکشنبه دوشنبه سه‌شنبه چهارشنبه پنجشنبه جمعه

24 19	3	23 18	2	22 17	1	28 23	7	27 22	6	26 21	5	25 20	4
31 26	10	30 25	9	29 24	8	4 1	14	3 29	13	2 28	12	1 27	11
7 3	17	6 3	16	5 2	15	11 8	21	10 7	20	9 6	19	8 5	18
14 11	24	13 10	23	12 9	22	18 15	28	17 14	27	16 13	26	15 12	25

۴- ولادت حضرت عیسی مسیح (ع) - ۷- سالروز تشکیل نهضت سواد آموزی به فرمان حضرت امام خمینی (ره) - ۹- روز بصیرت و میثاق
 ائتت با ولایت - ۱۱- آغاز سال ۲۰۲۲ میلادی - ۱۳- روز جهانی مقاومت/شهادت الگوی انحصار و عمل سردار شهید حاج قاسم سلیمانی به
 دست استکبار جهانی - ۱۴- شهادت حضرت فاطمه الزهرا (س) - ۱۹- عیاد خونین مردم قم - ۲۶- سالروز وفات حضرت ام‌البنین (س) / روز
 تکریم مادران و همسران شهدا/فرار شاه معدوم - ۲۹- روز غزه.

مناسبت‌های تبلیغی دی ماه ۱۴۰۰

۱۷ جمادی الاولی
الی
۱۷ جمادی الثانی

- **موضوع اصلی:** تقویم مناسبت‌ها
- **موضوع فرعی:** سوژه سخن برای مناسبت‌های تبلیغی
- **مفاطب:** مبلغان و مربیان دانش‌آموزی
- **قالب:** مقاله کوتاه
- **مدت زمان تقریبی مطالعه:** ۷ دقیقه

محمد تها کار

مناسبت‌های تبلیغی دی‌ماه ۱۴۰۰

(۱۷ جمادی الاولی - ۱۷ جمادی الثانی)

اشاره

در این شماره از مجله **سفیر امین**، به ارائه ایده‌هایی برای مناسبت‌های تبلیغی دی‌ماه پرداخته‌ایم. مبلغان و مربیان گرامی می‌توانند با ارسال ایده‌ها و نوآوری‌های خلاقانه خود به آیدی: **@Msafiramin** در پیام‌رسان ایتا، ما را در ارائه برنامه‌های کاربردی به سایر دغدغه‌منندان فرهنگی یاری کنند.

برنامه پیشنهادی	مخاطب	مناسبت	تاریخ	ردیف
معرفی اجمالی حضرت مسیح <small>عليه السلام</small> از نگاه قرآن در کانال مدرسه	مشترک	میاد حضرت مسیح <small>عليه السلام</small>	۴دی	۱
بیان رابطه مسیحیت و اسلام با محوریت مهدویت و روایات ظهور	متوسطه			
معرفی شهدای مسیحی در کانال مجازی مدرسه به صورت عکس نوشته و خاطره نویسی	مشترک			
معرفی مسیحیت و دلایل کامل تر بودن اسلام در قالب معرفی کتاب	متوسطه			
نصب روایات ظهور و حضور حضرت مسیح <small>عليه السلام</small> به عنوان پشتیبان حضرت مهدی <small>عجل الله تعالی فرجه له</small> در تابلو اعلانات مدرسه	مشترک			
دیدار برخی از دانش آموزان با خانواده شهدای مسیحی به همراه مسئولین مدرسه و ارتباط به صورت زنده (لایو) با دیگر دانش آموزان	مشترک			
بیان روایات (حفظ جان، علت های فرامادی زلزله از منظر روایات، قدرت خدا و...) در فضای مجازی (کانال مدرسه) و تابلو اعلانات مدرسه	مشترک			

برنامه پیشنهادی	مخاطب	مناسبت	تاریخ	ردیف
معرفی اجمالی حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> در کانال مجازی مدرسه	مشترک			
برگزاری مسابقه حفظ ۴۰ حدیث از حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> (برای مقطع ابتدایی می‌توان احادیث کم‌تر و روان‌تری را در نظر گرفت)	متوسطه اول			
مسابقه عکس‌نوشته با محوریت روایات حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	متوسطه			
دل‌نوشته برای حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> با محوریت حیا و عفاف	مشترک ویژه مدارس دخترانه			
مسابقه ساخت بهترین فتوکلیپ یا پادکست با محوریت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	مشترک			
برگزاری مسابقه کتاب‌خوانی در دو بخش: شبهات حجاب و ادله حجاب	متوسطه ویژه مدارس دخترانه	شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	۱۶ دی	۳
راه‌اندازی دسته سینه‌زنی، ویژه روز شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	مشترک ویژه مدارس پسرانه			
برگزاری جلسه پرسش و پاسخ با موضوع: چالش‌های حیا و عفاف در جامعه امروزی	متوسطه ویژه مدارس دخترانه			
 همخوانی و سرود همگانی برای شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	مشترک			
 فضاسازی ویژه شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> برای هر کلاس توسط دانش‌آموزان و تقدیر از بهترین فضاسازی	مشترک			
برگزاری مسابقه نقاشی با موضوع شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>	ابتدایی			

برنامه پیشنهادی	مخاطب	مناسبت	تاریخ	ردیف
معرفی سردار در کانال مجازی مدرسه و تابلو اعلانات	مشترک	شهادت سردار سلیمانی <small>رضی الله عنه</small>	۱۳ دی	۴
مسابقه بهترین عکس نوشته و معرفی در کانال مدرسه	مشترک			
مسابقه دل نوشته برای سردار	مشترک			
 تشکیل گروه سرود با موضوع شهادت سردار سلیمانی <small>رضی الله عنه</small>	مشترک			
خاطره‌گویی از سردار توسط هم‌زمان یا سرداران سپاه در صبحگاه	متوسطه			
مسابقه بهترین خاطره از تشییع سردار سلیمانی <small>رضی الله عنه</small> و همراهان شهیدش	مشترک			
برگزاری مسابقات ورزشی با موضوع جام شهید سلیمانی <small>رضی الله عنه</small>	مشترک			
نام‌گذاری کلاس‌ها به نام شهدا (خصوصاً شهید سلیمانی <small>رضی الله عنه</small> و هم‌زمان شهیدشان)	مشترک			
 تشکیل گروه سرود با موضوع بصیرت (دانلود سرود بصیرت با کلام و بی کلام)	مشترک	دهه بصیرت دهه بصیرت	۹ دی تا ۱۹ دی	۵
مسابقه ۴ گزینه‌ای با موضوع بصیرت	متوسطه			
 فضا سازی مدرسه با پوستر و بنر مناسب	مشترک			
 مسابقه حفظ ۴۰ حدیث با موضوع بصیرت	متوسطه			
سخنرانی در صبحگاه با موضوع بصیرت	مشترک			

برنامه پیشنهادی	مخاطب	مناسبت	تاریخ	ردیف
تجلیل از یکی از مادران شهید در مراسم صبحگاه	مشترک ویژه مدارس دفترا نه	وفات حضرت امّ البنین <small>عليها السلام</small>	۲۶ دی	۶
معرفی اجمالی حضرت امّ البنین <small>عليها السلام</small> در کانال مجازی مدرسه	مشترک			
مسابقه دل نوشته برای یک مادر شهید	مشترک ویژه مدارس دفترا نه			
برگزاری مسابقه نقاشی از کودکان غزه	ابتدایی	روز غزه	۲۹ دی	۷
برگزاری مسابقه انشاء نویسی با موضوع: «کودکان غزه و سایه سیاه اسرائیل»	متوسطه اول			
برگزاری جلسه پرسش و پاسخ با موضوع: «ضرورت حضور و کمک ایران به ملت های مظلوم جهان»	متوسطه دو			
برپایی نمایشگاه با موضوع غزه	مشترک			
برگزاری مسابقه بهترین کلیپ (دانش آموزان کلیپ های کوتاهی با موضوع غزه و مظلومیت مردم آن در کانال کلاسی خود منتشر کنند و به بهترین کلیپ و ... هدیه تعلق بگیرد.)	مشترک			
نوشتن نامه به دوست خود در غزه (ابتدای نامه با عبارت «دوست مظلوم من سلام» شروع شود.)	ابتدایی دو و متوسطه اول			
برگزاری مراسم ویژه برای حمایت از کودکان غزه (سخنرانی، سرود، کلیپ، پر کردن طومار حمایت)	مشترک			

دانش آموزان نونهالی که در اختیار دستگاه فرهنگی کشور قرار دارند، عزیزترین و سرشارترین سرمایه و ذخیره آینده این ملتند.

مقام مسئول و رهبری

مسافرین

مجله ویژه بچه‌های دانش‌آموزی

فراخوان مقالات مبلغان دانش‌آموزی

موضوعات فراخوان:

۱. مدیریت و تشکل‌سازی
۲. فرصت‌های تبلیغی در مدارس
۳. احکام ویژه نوجوانان و جوانان
۴. ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان
۵. تجارب مبلغان موفق دانش‌آموزی
۶. سخنرانی کوتاه مناسب دانش‌آموزان
۷. پاسخ به سؤالات و شبهات دانش‌آموزی
۸. تأمین محتوا برای مناسبت‌های دینی و ملی
۹. مهارت‌ها و روش‌های تبلیغ موفق دانش‌آموزی
۱۰. آموزش دشمن‌شناسی با تأکید بر غرب‌شناسی
۱۱. فضای مجازی، بازی‌های رایانه‌ای و چالش‌های پیش‌رو
۱۲. معرفی الگوها به ویژه امام‌علیه‌السلام، علما و شهدای انقلاب اسلامی
۱۳. روش‌های ارتباط با دانش‌آموزان، والدین، معلمان و کادر مدرسه

امتیازات

- * پرداخت حق‌التألیف
- * چاپ مقاله به نام نویسنده
- * صدور گواهی و تأییدیه چاپ برای مراکز و نهادها

شرایط مقالات

- * دارای نوآوری و خلاقیت؛
- * مناسب دانش‌آموزان و مبلغان دانش‌آموزی؛
- * حجم مقالات حداکثر پنج صفحه تایپ شده؛
- * کاربردی بودن محتوا؛

راه‌های ارتباطی

☎ ۰۹۱۵۹۳۷۱۱۲۳

☎ ۰۲۵-۳۲۹۴۰۵۹۷

📧 @Msafiramin